

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
Debreceni Egyetemi Kiadó
DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

Tanulmány

Laczkó Tibor

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából

Abstract

In this paper I offer an overview of the fundamental structural and functional properties of the Hungarian noun phrase in a descriptive approach developed in Alberti & Farkas (2018a,b) and Farkas & Alberti (2018a,b), and I present how their generalisations intended to be theory-neutral in the generative linguistic paradigm can be handled in the theoretical framework of Lexical-Functional Grammar, with glimpses at alternative generative analyses at appropriate points.

Keywords: syntax, Hungarian, noun phrase, Lexical-Functional Grammar, constituent structure, functional structure, grammatical functions

1 Bevezetés

Ebben a tanulmányban áttekintem a legfontosabb szerkezeti és funkcionális sajátosságait Alberti & Farkas (2018a,b) és Farkas & Alberti (2018a,b) főnévicsoport-elemzésének, és bemutatom, hogy megállapításaik, szabályaik hogyan kezelhetők a Lexikai-Funkcionális Grammatikának (LFG-nek), ennek a nemtranszformációs, lexikalista generatív elméletnek az eszköztárával. Megfelelő pontokon kitékintek alternatív generatív elemzésekre is. Amikor általános megjegyzéseim vannak, a fenti Alberti & Farkas és Farkas & Alberti munkákra, illetve szerzőikre „Szerzőpáros”-ként hivatkozom.

A Szerzőpáros a magyar CGR-projekt¹ és az Alberti & Laczkó (2018) főnévi csoportos kötetek szellemiségének megfelelően elméletfüggetlen, adatcentrikus, leíró jellemzését nyújtja a vizsgált jelenségeknek. Az elméletfüggetlenség itt a következőképpen értendő. A CGR-projekt generatív nyelvészeti indíttatású és általános generatív nyelvészeti keretű megközelítést alkalmaz, viszont deklaráltnan nem kötelezi el magát egyetlen generatív modell mellett sem – sem a chomskyánus főirány, sem az alternatív generatív elméletek mellett.² Eljárás módjuk kiemel-

¹ *Comprehensive Grammar Resources.*

² Erről az általános bevezetőben ezt olvashatjuk: “Since the grammars in this series steer clear of technicalities, there are no principles, conditions, filters, barriers, phases, etc., listed or discussed, let alone introduced, no tree diagrams, no movement operations and/or constraints on them illustrated, although their consequences are demonstrated in simple language” (Kenesei 2018: xix) [Mivel ebben a sorozatban a nyelvtanok elkerülnek a

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391

Debreceni Egyetemi Kiadó

DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

kedő sajátossága, hogy minden korábbi megközelítésnél teljesebben, átfogóbban és aprólékos részletekbe menőbben veszik számba és bőséges, szisztematikus példahalmozatokkal szemléltetik a típusokat és az altípusokat. Figyelemre méltó makro- és mikroszkopikus empirikus adat- és általánosításrendszert hoztak létre. Ennek a rendszernek csupán néhány elemét fogom itt kritikával illetni. További érdeme a Szerzőpáros megközelítésének, hogy az általánosításait több kulcsfontosságú esetben a korábban mások által széles körben használt empirikus teszteken túlmenően, vagy éppen azok alkalmazhatóságát megalapozottan megkérdőjelezve további, saját fejlesztésű empirikus tesztekkel támasztják alá. Mindezek alapján megállapítható, hogy ez az anyag megbízható, kiválóan használható kiindulást szolgáltat bármilyen elméleti nyelvészeti keret számára.

Ebben a tanulmányban a Szerzőpáros szerkezeti és funkcionális elemzésének néhány sarkalatos összetevőjét vizsgálom meg abból a szempontból, hogy milyen lehetséges kapcsolódások mutathatók ki a Szerzőpáros rendszere és a generatív modellek között különös tekintettel a következő kérdésekre. (i) Milyen elméletsspecifikus elemeket emeltek be a saját leíró rendszerükbe? (ii) Néhány általuk leírt jelenségnek milyen elemzései léteznek különböző generatív modellekben? Ezeket a kérdéseket egy erőteljesen lexikalista (vagyis LFG-s) perspektívából boncolgatom. Amellett fogok érvelni, hogy annak ellenére, hogy a Szerzőpáros minden igényt kielégítően adatolt leíró nyelvtani megközelítése összességében kiváló empirikus alapot szolgáltat bármelyik generatív modell számára, van három olyan részlete, amelynek esetében még leíró szinten is lett volna lényegesen jobb megoldás. Ez a három részlet a következő: (i) bizonyos összetételyszerű konstrukciók kezelése (ii) a főnévi fej előtti módosító tartomány jellemzése (iii) a főnévi fej mögötti bővítmények státuszának a leírása.

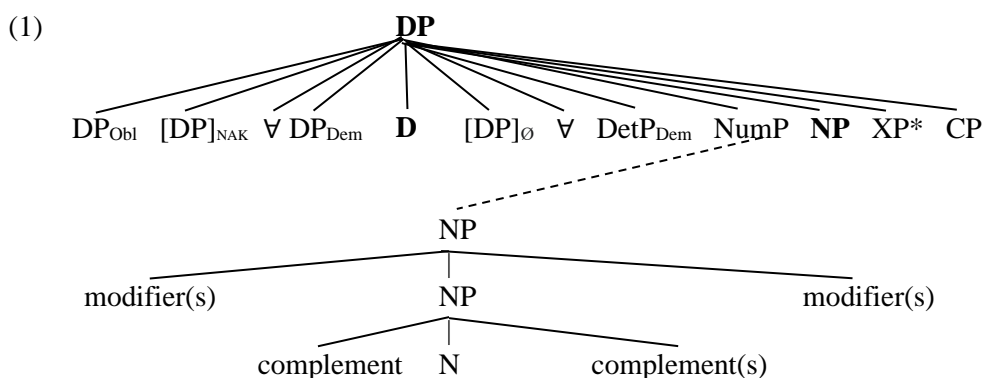
Dolgozatom felépítése a következő: Először felvillantom a Szerzőpáros megközelítésének azon legfontosabb vonásait, amelyek relevánsak e cikk témakörei szempontjából (2). Utána vázolom az LFG-nek azokat a tulajdonságait, amelyek szükségesek a gondolatmenetek megértéséhez (3). Ezt követően az én lexikalista perspektívámból tárgyalom a „főnévi magban” a fej előtti tartomány (4), majd a fej mögötti zóna (5) szerkezeti és funkcionális viszonyait, aztán

formális eszközöket, nem sorolnak fel, nem tárgyalnak és még inkább nem vezetnek be elveket, feltételeket, szűrőket, határoló kategóriákat, fázisokat stb., nincsenek ágrajzok, mozgatósi műveletek és/vagy rájuk vonatkozó megszorítások szemléltetve, bár a következményeik be vannak mutatva egyszerű nyelven – fordítás tölem, LT]. A következő megjegyzések kívánkoznak ide. (i) Az idézetben említett formális eszközök túlnyomó többsége a chomskyánus főirány technikai apparátusának a meghatározó elemei. Arról van tehát szó, hogy a teljes megközelítés a chomskyánus modellen nyugszik oly módon, hogy a kifejezeten modellspecifikus eszközök ki vannak véve belőle, és így lesz ez a megközelítés elméletfüggetlen, de szilárdan a generatív nyelvészet talaján álló megközelítés. Nyelvészettörténeti szempontból mindez teljes mértékben indokolható, hiszen a chomskyánus főirány, különösen annak a kormányzás és kötés modellje (a GB), mindig is betöltötte a lingua franca szerepét a nyelvi jelenségek leírása, illetve empirikus általánosítások megfogalmazása tekintetében a generatív nyelvészeti szakirodalomban. (ii) Az igaz, hogy a főnévi csoportos kötetekben nincsenek ágrajzok, de vannak zárójeles szerkezeti reprezentációk, amelyek az ágrajzok egyenértékű formai megfelelői. Tehát igenis vannak generatív indíttatású szerkezeti ábrázolások (ezeknek én a könnyebben áttekinthető ágrajzos megfelelőit adom meg ebben a tanulmányban). Az a legfontosabb különbség, hogy leginkább a chomskyánus főirányon belül kifejezeten erőteljesen érvényesül a különböző kategóriájú kifejezések szerkezeti ábrázolására vonatkozóan az egységes és szigorúan hierarchikus, mindig kettéágazó rendszerű, endocentrikus X-vonás (X') elmélet, és ezzel szemben ebben a CGR-es megközelítésben nincsenek vonásokkal jelölt szintek, és teljesen lapos, sokfelé ágazó reprezentációk a jellemzők. További lényeges különbség, hogy a chomskyánus főirányban sok (és egyre több) funkcionális kategória és annak frázis szintű kiterjesztése van szemben a CGR-es „puritán” (és ebből következően elméletsemleges) funkcionáliskategória-számmal, vö. az (1)-beli ábrát a (2)-beli és a (3)-beli ábrákkal a 2. részben.

a DP-héj összetevőire teszek néhány megjegyzést (6). Mindezt egy rövid összefoglalás követi a dolgozat zárásaként (7).

2 A Szerzőpáros megközelítésének alapvető jellemzői

A Szerzőpáros a következő elméletfüggetlen alapszerkezetet tulajdonítja a magyar főnévi csoportnak (DP – Farkas & Alberti 2018a: 109; NP – Farkas & Alberti 2018b: 663).³ (A reprezentáció egy-két apróbb részletét a könnyebb áttekinthetőség érdekében kissé módosítottam a lényegi elemek érintetlenül hagyása mellett.)

A chomskyánus és az LFG-s irányzatok idevágó fő vonulatát követve a Szerzőpáros a DP/NP szerkezeti-kategoriális jellemzést alkalmazza. Ennek az a lényege, hogy a főnévi csoport „magja” az NP, a főnévi fej kiterjesztése, és erre épül rá egy DP-héj, amely a determináns kategóriájú elemeknek (jellemzően a névelőknek) a frázis szintű kiterjesztése. Ennek a felső szintnek az egyik legalapvetőbb feladata a főnévi csoport határozottsági jellemzőinek, illetve referenciaaritásának a kódolása.

Az elméletfüggetlenség szellemében a reprezentációban nincsenek hierarchikusan építkező (X-vonás szintű) egységek, hanem lapos (rész)szerkezeteket tartalmaz. Továbbá (és részben az előző tulajdonságból következően) nincsenek a reprezentációban olyan, a chomskyánus irányzatra jellemző funkcionális kiterjesztések, mint a PossP vagy az AgrP. A DP-t (és a CP-t) alternatív generatív modellek, például az LFG, is alkalmazzák. A determináló és a számnévi elemek frázis szintű kiterjesztése (DetP és NumP) szintén indokolt az adatok alapján.

A Szerzőpáros elemzésében az NP „központi magját” a főnévi fej és az ő komplementumai (*complements*) alkotják. Maximum egy komplementum előzheti meg a fejet, és egynél több követheti. Erre a magra épül rá a módosítók (*modifiers*) rétege, és ez a bővített egység is NP kategóriájú.

A DP-héjban a D fejen kívül a Szerzőpáros számos kategóriát különböztet meg a nekik megfelelő pozíciókban. A héj elején egy általuk beazonosított új összetevő szerepel: egy oblikvuszi frázis (DP_{Obl}), amely megelőzi a datívuszi birtokost ([DP]_{NAK}). A korábbi megközelítésekben a héj élén ez a datívuszi birtokos áll. A Szerzőpáros megközelítésében a datívuszi birtokost egy

³ Amint arra a 2. lábjegyzetben rámutattam, a két főnévi csoportos kötetben következetesen zárójeles szerkezeti reprezentációk vannak, én pedig itt a tárgyalt reprezentációknak az ágrajzos megfelelőit adom meg a könnyebb áttekinthetőség érdekében. Ebben a részben csupán a megközelítés általános jellemzőit ismertetem, és az egyes pozíciókra és kategóriákra a tüzetes tárgyaló részekben (4-6) hozok a Szerzőpárostól származó nyelvi példákat.

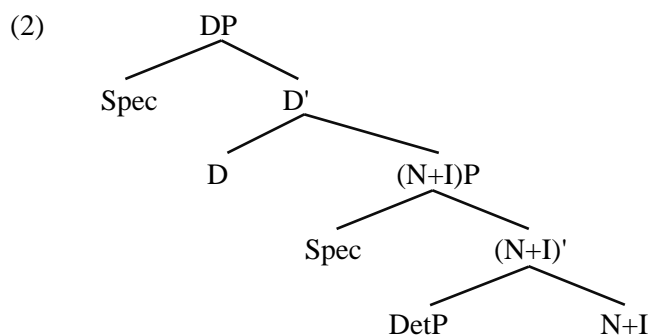
Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

univerzálisan kvantált kifejezés követheti. Ez után következhet közvetlenül a D fej előtt a főnévi fejjel esetegyeztetésben álló mutató névmás (DP_{Dem}). A D fej után rendre a következő összetevők állhatnak. A nominatívuszi birtokos ([DP]_ø), determináló elem (DetP), számnévi elem (NumP), a főnévi mag (NP), majd tetszőleges számú, különböző kategóriájú összetevő (XP*), és végezetül egy beágyazott tagmondat, amely a DP-t módosítja.

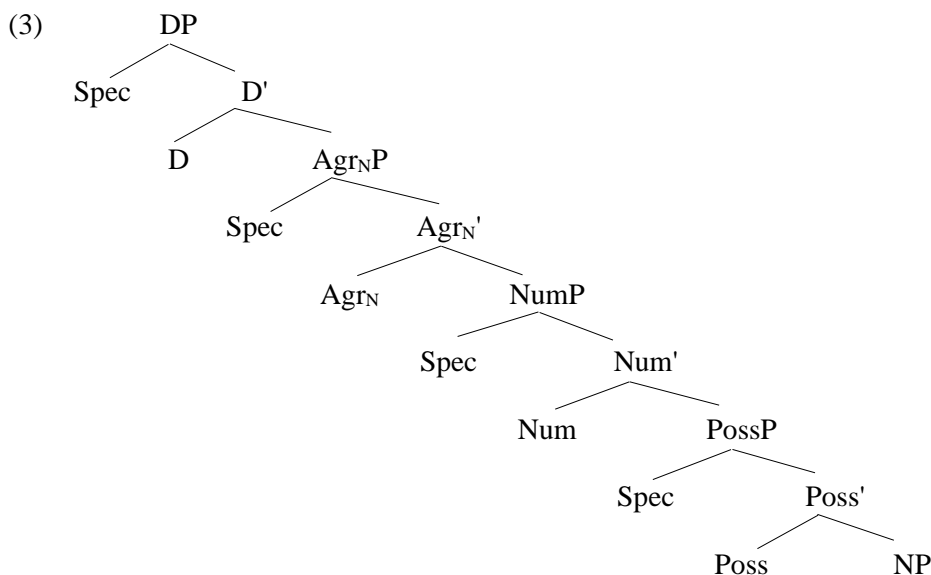
Ezt az elméletfüggetlen szerkezeti-funkcionális leírást érdemes nagyvonalakban összevetni különböző generatív modellek egy-egy reprezentatív elemzésével. A terjedelmi korlátok miatt egy kormányzás és kötés elméleti (GB-s), egy minimalista programos (MP-s) és egy LFG-s elemzés témánk szempontjából lényeges vonásait villantom itt fel, rendre Szabolcsi (1994), Bartos (2000) és Laczkó (2002) alapján. További alternatív elemzéseket nyújtanak egyebek között a következő munkák: Dikken (1999), É. Kiss (2002), Chisarik & Payne (2003), Kenesei (2005) és Dékány (2011).

Szabolcsi (1994) klasszikus, legtöbbször idézett GB-s alapszerkezete a következő (az oblikvusz argumentumok és az adjunktumok részletesebb strukturális elemzésével itt nem foglalkozik):

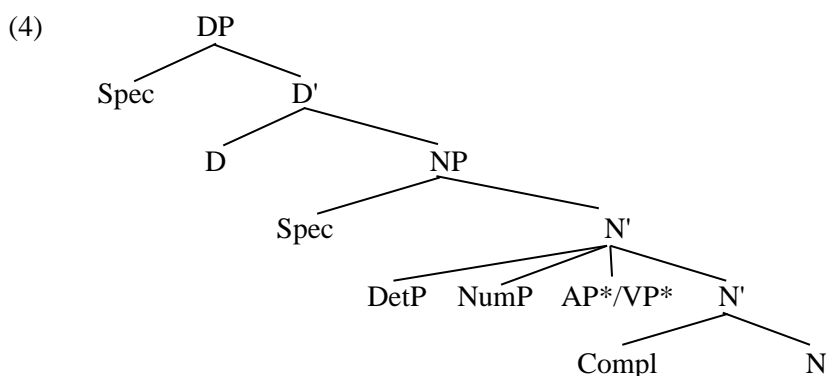
Szabolcsi két funkcionális kategóriát használ: a D-t (főnévicsoport-bevezető determinánst) és az I-t (inflexiót). Nála a Det kategóriába például az *ezen* mutató névmás vagy a *minden* univerzális kvantor tartozik. Az ő DP-modellje úttörő jelentőségű volt a főnévi csoportok elemzése terén a nemzetközi szakirodalomban is. Elemzésében az I-nek az a különlegessége, hogy az nem foglal el külön szintaktikai pozíciót, és ebből következően nincs frázis szintű kiterjesztése, hanem a főnévi fejjel lexikai egységet alkot. Ezt kódolja az N+I reprezentáció. Az (N+I)P specifikálja a nominatívuszi birtokos számára, míg a DP specifikálja a datívuszi birtokos számára van fenntartva. Szabolcsi a két birtokos komplementaritásáról úgy ad számot, hogy felteszi, hogy a nominatívuszi birtokos a Spec,(N+I)P pozícióból a Spec,DP pozícióba mozog, és ott kapja meg a speciális, operátorjelölő datívuszi esetét.

Bartos (2000) egy ugyancsak klasszikusnak tekinthető elemzést dolgozott ki az MP-nek a Halle & Marantz (1993, 1994)-féle szétosztott morfológiai aelméletében. Az alábbi szintaktikai szerkezetet rendeli a magyar főnévi csoporthoz:

Ebben a megközelítésben minden főnévi inflexiós morfémanak önálló funkcionális kategóriája és maximális kiterjesztése van, és mozgatók, valamint komplex morfoszintaktikai műveletek eredményeként épülnek ki az inflektált főnevek.

(4)-ben bemutatom annak a főnévi összetevős szerkezeti reprezentációnak a mostani témánk szempontjából leegyszerűsített változatát, amely Laczkó (2002)-ben található, és amely Laczkó (2000)-beli LFG-s elemzésen alapul.⁴

A főbb pozíciókat tekintve (Spec,DP, Spec,NP, DetP) párhuzam vonható Szabolcsi (1994) hierarchikus és a Szerzőpáros lapos reprezentációja, valamint a (4)-beli reprezentáció között. A Szerzőpároséhoz hasonlóan ez az ábrázolás is tartalmazza a módosítói zónát (AP*/VP*) és a főnévi fej előtti kitüntetett komplementum pozíciót. A további részletekről (hasonlóságokról és különbségekről) lásd a tüzetes tárgyalást (4-6).

⁴ Amint azt a 3. részben szemléltetem, az LFG összetevős szerkezeti reprezentációjában minden összetevőhöz funkcionális annotációk is társulnak. Ezekon alapul az összetevős szerkezetről funkcionális szerkezetre történő leképezési mechanizmus.

Laczkó Tibor:

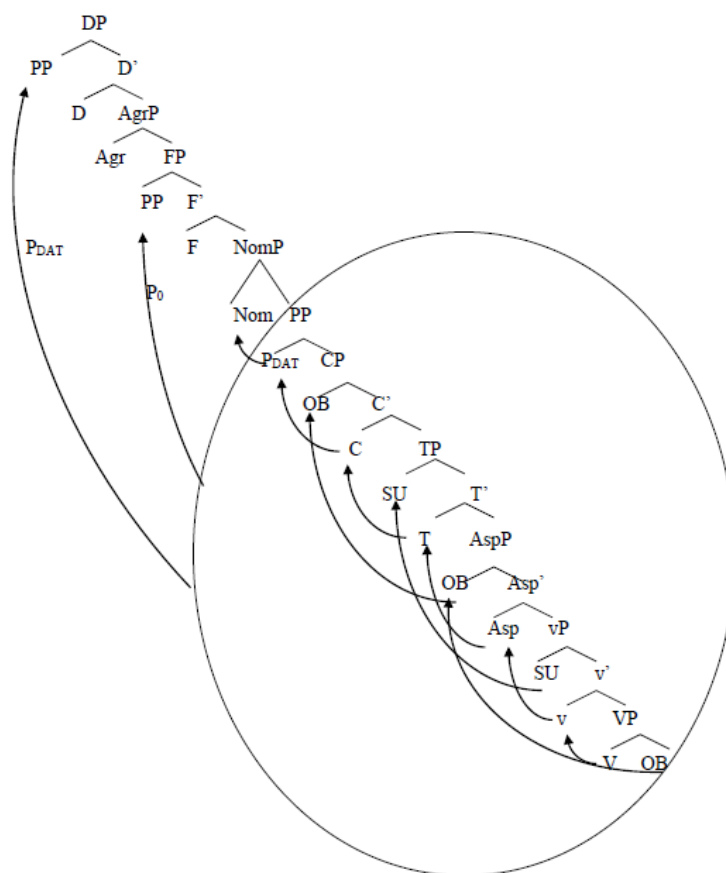
A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391

Debreceni Egyetemi Kiadó

DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

A Szerzőpáros elméletfüggetlen, leíró megközelítése – jellegéből eredően – egyáltalán nem alkalmaz szintaktikai transzformációkat. Ugyanilyen alapállású az én elemzésem is az LFG elveinek megfelelően (3-6). Ez az egyik elméleti véglet. Szabolcsi (1994) GB-s modellje már használ mozgatót, de minimális mértékűt (mivel az inflexiós morfémák nála a szótári komponensben egyesülnek a főnévi fejjel): a nominatívuszi birtokos DP mozog Spec,NP-ből Spec,DP-be. Bartos (2000) MP-s megoldása a szétosztott morfológia talaján a másik elméleti végletet képviseli: lényegében minden morfoszintaktikailag releváns morféma önálló (transzformációs) szintaktikai életet él. A fenti általánosításokkal kapcsolatos további részleteket a 4.-6. részekben tárgyalom meg.

Ennek a résznek a végén a teljesség kedvéért megemlítem, hogy a 'komplex esemény' jelentésű főnévi csoportokra jellemző kontroll- és kötésviszonyok adekvát kezelésének a célját kitűzve Kenesei (2005) a maga MP-s rendszerében egy olyan elemzést dolgoz ki, amelyben az ilyen főnévi csoportok előállításának a bemenetét egy teljes kiinduló tagmondat szolgáltatja. Terjedelmi korlátok miatt itt csak arra van lehetőségem, hogy az 1. ábrán felvillantsam Kenesei megközelítésének legfontosabb elemeit.⁵

example: a fiú-k le-rajzol-ás-a
 the boy-PL PV-draw-DEV-POSS
 'the drawing of the boys'

1. ábra. Kenesei (2005) DP-elemzése

⁵ Laczkó (2009)-ben részletesen tárgyalom ezt a modellt, és lexikalista alapon érvelek ellene.

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

Az elemzés lényege az, hogy egy minimalista DP-szerkezetben a Nom fejnek egy (PP által uralt) beágyazott mondatos (CP-s) teljes kiépítésű komplementuma van, és ebből a CP-ből mozognak fel az egyes összetevők a mátrix DP-be. Ez is „végletes” megoldásnak tekinthető abból a szempontból, hogy egy főnévi csoport derivációjához egy teljes beágyazott mondatból indul ki.

3 Az LFG vázlatos jellemzése

Az elméletet részletesen bemutató, átfogó munkák közül az érdeklődő olvasó figyelmébe ajánlom a következőket – angolul: Bresnan (1982a), Falk (2001), Bresnan et al. (2016), Börjars et al. (2019) és Dalrymple et al. (2019), magyarul: Komlósy (2001). Itt csupán a modell számunkra lényeges tulajdonságainak a körvonalazására szorítkozhatok.

Az LFG két alapvető jellemzőjét már az elnevezése is kifejezi.

(A) Megkülönböztetett szerepet tulajdonít rendszerében a tágabban értelmezett **lexikonnak** (szótári komponensnek). Ez a lexikon azon túlmenően, hogy megadja a szavak hangalakját és kategóriáját, predikátumok esetében azt is feltünteti, hogy hány argumentuma van az adott predikátumnak, ezeknek az argumentumoknak milyen szemantikai szerepük van, és milyen grammatikai funkciókat rendel hozzájuk a predikátum. További lényegi sajátossága az LFG lexikonjának, hogy az olyan, más elméletekben szintaktikai természetűnek felfogott műveletek is itt zajlanak le, amelyek az argumentumok grammatikai funkciójának a megváltozásával járnak együtt. Ennek a klasszikus példája a passzíválás kezelése, lásd például Bresnan (1982b)-t.

(B) Meghatározó szerepük van a **grammatikai funkcióknak** is, mert ők biztosítják, hogy „rendeltetésszerűen” kerüljenek be a lexikonból a kiválasztott szavak a mondatokba, konkrétan fogalmazva az adott predikátumok argumentumai megfelelő formai kifejezést kapjanak a mondatokban. Ezt az elmélet úgy teszi lehetővé, hogy felfogása szerint a grammatikai funkciók nem csupán a szintaxisban létező, ott definiált, származtatott kategóriák, hanem függetlenül létező elemei a nyelvtani rendszernek, következésképpen például a lexikonban is lehet rájuk hivatkozni.

Az LFG-nek a Bresnan (1982a)-ban kifejlesztett felépítését (5) mutatja.

A későbbiek folyamán további modulokkal bővült a rendszer, például külön ábrázolási szintet kaptak a diskurzusfunkciók, az információs szerkezetet. A modell erőteljesen moduláris, és az alapvető rendező elve az, hogy ezek a modulok sajátos leképezési mechanizmusok révén egymással kölcsönhatásban reprezentálják egy mondat jellemzőinek különböző dimenzióit.

Az elmélet két különböző szintaktikai szerkezetet rendel párhuzamosan, **szimultán módon** egy nyelv minden jól megformált mondatához:

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391

Debreceni Egyetemi Kiadó

DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

Összetevős szerkezetet, amely egy mondat tényleges „felszíni” struktúráját reprezentálja. Azt mutatja meg, hogyan rendeződnek el az adott mondat elemei. Ez a szerkezet alkotja az LFG fonetikai komponensének a bemenetét.

Funkcionális szerkezetet, amely alapvetően a mondatban található szintaktikai és morfo-szintaktikai információkat kódolja, és a szemantikai komponens bemenetét szolgál.

Fontos hangsúlyozni, hogy bár az LFG funkcionális szerkezete több lényeges szempontból is hasonlóságot mutat a chomskyánus irányzat modelljeinek hagyományos mélyszerkezetével, az összetevős szerkezete pedig azok felszíni szerkezetével, egyéb eltérő vonásaik mellett az a legmarkánsabb különbség a két megközelítés között, hogy míg a chomskyánus modellek zöme derivációs (transzformációs) természetű, addig az LFG-ben ez a két szerkezet párhuzamosan ábrázolja az adott mondat két szintaktikai dimenzióját, itt tehát egy reprezentációs elméleti keretről van szó.

Tekintsük példaként az alábbi egyszerű angol mondat LFG-s elemzésének a legmeghatározóbb mozzanatait:

- (6) Peter will read the book.
 Péter fog olvas a könyv
 'Péter el fogja olvasni a könyvet.'

Ennek a mondatnak az elemzéséhez a (7)-ben bemutatott (leegyszerűsített) frázisstruktúra szabályok szükségesek.

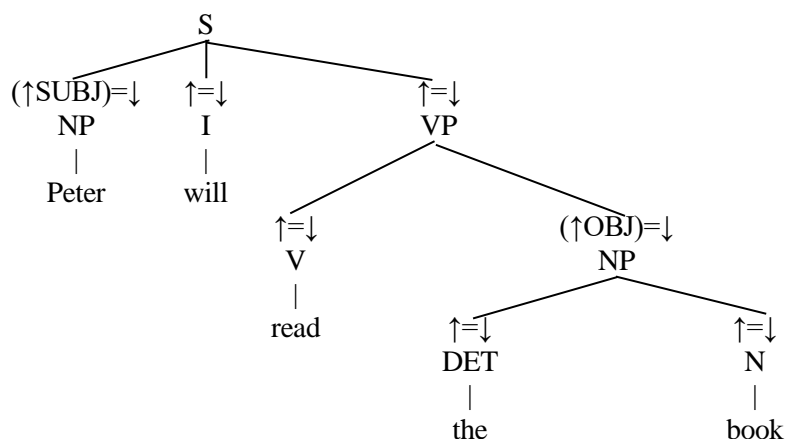
- (7) a. S → NP I VP
 (↑SUBJ)=↓ ↑=↓ ↑=↓
 b. VP → V NP
 ↑=↓ (↑OBJ)=↓
 c. NP → DET N
 ↑=↓ ↑=↓

Amint látható, az LFG úgynevezett funkcionális annotációkat rendel minden egyes összetevőhöz. Ezek az annotációkon alapul az összetevős szerkezet–funkcionális szerkezet leképezési mechanizmus. Például a (↑SUBJ)=↓ és (↑OBJ)=↓ annotációk rendre az alanyi és a tárgyi grammatikai funkciókat társítják az érintett összetevőkhöz, és a mondat funkcionális szerkezetében ők ezekkel a funkciókkal (és további, morfoszintaktikailag releváns funkcionális információkkal) jelennek meg. A ↑=↓ annotációk pedig a szerkezetek funkcionális fejeit kódolják, vagyis azokat az elemeket, amelyeknek a jegyei az őket tartalmazó összetevő jegyei is egyben. Ezek a funkcionális fej viszonyok tranzitívak. Például a V a VP funkcionális feje, a VP pedig az S funkcionális feje, és ebből az is következik, hogy a V egyben az S funkcionális feje is.⁶ A funkcionális szerkezeti ábrázolás szempontjából az következik mindebből, hogy a V, a VP és az S egyazon, közös funkcionális szerkezettel rendelkezik, amely a teljes mondat funkcionális szerkezete. Amint azt (7a) és (7c) szemlélteti, egy összetevőnek egynél több funkcionális feje is lehet. (7a)-ban az I kategóriájú segédige és a VP egyaránt funkcionális (társ)fejek. Az előbbi a mondat igeidejét kódolja, az utóbbi a szemantikai tartalmat határozza meg (igecentrikus

⁶ Ez azt is jelenti, hogy itt egy igeközpontú mondatmodellel állunk szemben.

modellről lévén szó). (7c)-ben a főnévi csoport „alapjelentését” a főnévi fej (N) adja, a névelő (DET) pedig a teljes NP [\pm határozott] jegyét kódolja.

(8) összetevős szerkezet:

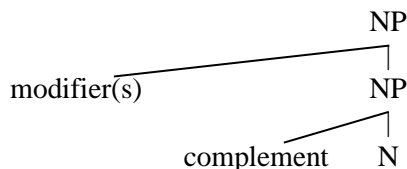
(9) funkcionális szerkezet:⁷

SUBJ	[PRED	‘PETER’	
PRED	read, V	<SUBJ, OBJ>		
		Ag	Pat	
TENSE	fut			
OBJ	[PRED	‘BOOK’	
	DEF	+		

4 A fej előtti tartomány a főnévi magban

Emlékeztetőül (10)-ben megismétlem a 2. részből, hogy a Szerzőpáros milyen szerkezetet rendel ehhez a tartományhoz.

(10)

A fejet maximum egy argumentum előzheti meg. Farkas & Alberti (2018a:102-103) számunkra legfontosabb példái a következők:

⁷ A (9)-ben használt angol rövidítések, jelölések feloldása: SUBJ = alany, OBJ = tárgy, PRED = szemantikai tartalom, Ag = ágens, Pat = páciens, TENSE = igeidő, fut = jövő (idő).

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

- (11) deverbális főnévi fejjel
- a. a Pestre érkezés
 - b. a labda sarokba gurítása
 - c. a labda pad alá gurítása
 - d. a hinták pirosra festése
 - e. az örökös győzni akarás
 - f. a könyv el (nem) olvasása
 - g. a tegnapi kutya-sétáltatás
- (12) nem-deverbális főnévi fejjel
- a. egy Szabolcsi-cikk
 - b. egy nyelvész-disszertáció
 - c. az egyik Fonda-unoka
 - d. egy milliomos-unoka
 - e. Ili kedvenc Szabolcsi-cikke
 - f. Kanada kedvenc milliomos-unokája

Laczkó (1995a)-ra is hivatkozva azonosítják a fej előtti kitüntetett szimpla pozíciót és hozzák kapcsolatba a képzés bemenetével szolgáló ige előtti hasonló pozícióval egy igei kifejezésben. Általánosságban is átveszik Laczkó (1995a, 2000) ’komplex esemény’ jelentésű, *-As* képzős főnévi kategóriáját és annak a feltevését, hogy ezek a deverbális főnevek öröklik a kiinduló ige argumentumszerkezetét. Következésképpen ebben a keretben az ilyen főnevek előtti kitüntetett pozíció természetes módon fogható fel úgy, hogy a főnév az argumentumszerkezeten túlmenően ezt a speciális pozíciót is megörökli. A (11a-f) példák azt hivatottak szemléltetni, hogy sokféle kategóriájú összetevő jelenhet meg a deverbális főnév előtt attól függően, hogy milyen a kiinduló ige argumentumigénye – (11a,b): esetragos főnévi csoport, (11c): névutós frázis, (11d): esetragos melléknévi kifejezés, (11e): főnévi igenév, (11f): igeikötő. Az igeikötő esetében a Szerzőpáros felveti és nyitva hagyja azt a kérdést, hogy az igeikötő is tekinthető-e az ige egyik argumentumának. Ez egyébként is olyan elméleti-elvi kérdés, amelyet különböző generatív modellváltozatok akár ugyanazon az irányzaton belül is eltérő módon kezelnek.⁸

A (11g)-ben szereplő példáról a Szerzőpáros maga is megállapítja, hogy ebben a deverbális főnév és az azt megelőző szó közötti viszony összetetletszerűbb, mint mondjuk (11b) esetében. (11g)-ben a fej előtti argumentum nem őrzi meg a kiinduló ige megfelelő argumentumának az

⁸ Ilyen részletekbe itt nincs módom belemenni, csupán egy tanulságos LFG-s példát ajánlok az érdeklődő olvasó figyelmébe. Laczkó & Rákosi (2011)-ben Forst et al. (2010)-re támaszkodva amellett érvelünk, hogy az igeikötő a *kimászik* (*valahonnan*) produktív igeikötős ige típus esetében éppenséggel predikátum funkciójú, és az ige (annak az argumentumszerkezetével együtt) veszi argumentumként magához. Ezzel szemben további szempontok és megfontolások alapján (pl. műveltetés, nominalizáció, igeikötőkettőzés, valamint a produktív és improduktív igeikötős igeik egységes lexikai kezelésének lehetősége) Laczkó (2013)-ban én már amellett törek lándzsát, hogy az igeikötő és az ige együttesen egy olyan komplex predikátumot alkot, amelyen belül közöttük nincs formális predikátum–argumentum viszony. Ezzel a kérdéskörrel kapcsolatban az egyik névtelen bírálóm ezt írja: „Legjobb tudomásom szerint az igeikötő (másodlagos) predikátumként való elemzésének komoly hagyománya van a transzformációs generatív szakirodalomban is. Ráadásul a CGRH második, a PP-kről szól kötete is külön foglalkozik ezzel a témával.” Ez valóban így van. É. Kiss & Hegedűs (2021) másodlagos rezultatív predikátumnak tekinti például a *ki* igeikötőt a fenti példában. Érdekes megközelítésbeli különbség ugyanakkor Laczkó & Rákosi (2011) és É. Kiss & Hegedűs (2021) között, hogy az előbbi a *ki* igeikötőt tartja a fő predikátumnak, amelynek egyik argumentuma a *mászik* ige (a saját argumentumszerkezetével), míg az utóbbi szerint a fő predikátum a *mászik* ige, és a *ki* igeikötő másodlagos predikátumként azt fejezi ki, hogy a mászó a mászás eredményeként kikerül valahova.

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

esetrágját (vö. *kutyát sétáltat*), míg (11b)-ben teljes a formai azonosság (vö. *sarokba gurít*). A (11g)-beli példa esetében azért arra mindenképpen szükséges rámutatni, hogy egy főnév, még ha deverbális is, eleve nem vehet magához tárgyesetben álló argumentumot, l. például Szabolcsi (1994)-et. Csak néhány olyan lexikalizálódott kivételt szokás megemlíteni, mint a *földet érés* vagy a *nagyot hallás*.

Egy viszonylag friss (hagyományos) leíró nyelvtenban, Keszler (2000)-ben, Balogh (2000) ugyanakkor sokkal megengedőbben fogalmaz a fenti jelenséggel kapcsolatban. „Tárgyas igei szerkezetek átalakítása során a tárgyi vonzattal rendelkező igéből képzett főnév [...] örökölheti a tárgyi bővítményt. Ez a képzett főnév mellett megmaradhat tárgyként is (*könyvet olvas* – *a könyvet olvasás*, ilyenkor azonban természetesebb, szokásosabb a jelöletlen összetételi forma: *könyvolvasás*); de gyakrabban átalakul, s a képzett főnév mellett birtokos jelző lesz belőle (*könyvet olvas* → *a könyv olvasása*)” (2000: 136).

Központi témánk szempontjából mindez azért releváns, mert felveti a leíró nyelvtenok fontos szerepét, amikor egy elméleti nyelvész támaszkodik rájuk. Balogh (2000) empirikus általánosítása nyilvánvalóan téves és félrevezető, mivel arra ösztönözheti az elméleti nyelvészt, hogy a *könyvet olvasás* típust is modellálja a rendszerében mint kevésbé gyakori de lehetséges szerkezetet. Ugyanakkor a Szerzőpáros fentebb idézett jellemzéséből is hiányzik annak a leszögezése, hogy a tárgyi argumentum (a néhány lexikalizálódott esetet leszámítva) soha nem tartalmazza meg a tárgyesetét egy deverbális főnévi fej mellett. Ezen túlmenően az is ide kíváncszna, hogy ebben a konstrukcióban az első elem (példánkban a *kutya*) soha nem képes egy teljes (értékű) argumentumot megjeleníteni, lásd (13a,b)-t.

- (13) a. *a kutyám-sétáltatás
 b. *a János-kutyája-sétáltatás
 c. a kutyám(nak a) sétáltatása

(13a) azért is különösen fontos példa, mert itt a *kutyám* ugyanúgy egyetlen szó, mint a *kutya* a grammatikailag helyes (11g)-ben. Megemlíthető lenne ebben az összefüggésben is, hogy a deverbális főnévi predikátumok ilyen „tárgyi” argumentumát produktívan és teljes értékűen olyan birtokos szerkezetet tartalmazó főnévi csoportban lehet kifejezni, amelyben az illető argumentum nominatívuszi vagy datívuszi birtokos, lásd (13c)-t. a Szerzőpáros ezt a konstrukciótípust a maga helyén természetesen gondosan leírja és szemlélteti, de a fenti összefüggésekre itt is érdemes lett volna ráirányítani a figyelmet. Az természetesen üdvözlendő mindkét leíró megközelítés esetében, Balogh (2000)-ben és a Szerzőpáros megközelítésében is, hogy rámutatnak a (11g)-beli példa erőteljes összetétel(szerű)ségére. Az összetételekben található elemek argumentum státuszának kérdésköréről l. alább.

A nem-deverbális főnévi fejes konstrukciók esetében a Szerzőpáros úgy fogalmaz, hogy nyitott kérdés, és további kutatások tárgya lehet, hogy itt is célszerű-e argumentumként kezelni a fej előtti elemet. Rámutatnak, hogy a deverbális fejes szerkezetek esetében a kiinduló ige jellemzői közvetlen párhuzamot szolgáltatva motiválják az előtag argumentumként való kezelését. A (12)-beli példák két típust szemléltetnek: (i) a fej ’történet/kép’ kategóriájú, és itt a fej előtti elem a ’létrehozót’ jelöli (12a,b) (ii) a fej relációs főnév, és az őt megelőző elem a relációs viszony egyik tagját fejezi ki (12c,d). (12a)-ban és (12c)-ben személyekre utaló tulajdonnevek, míg (12b)-ben és (12d)-ben személyekre utaló köznevek szerepelnek. A Szerzőpáros hozzáteszi, hogy ezeknek az előtagoknak az argumentum státusza mellett szólhat az, hogy az ilyen szerkezeteknek jellemzően van olyan szinonim főnévi csoportos megfelelőjük, amelyben

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

az itteni kérdéses előtagnak ott egy fej utáni birtokos összetevő felel meg, vessük össze (14a)-t és (14b)-t.

- (14) a. egy Szabolcsi-cikk
 b. egy cikke Szabolcsinak

A szerzők azzal egészítik ki a szerkezet jellemzését, hogy az előtag ebben a szerkeztípusban bizonyíthatóan nem birtokos funkciójú, mivel előtte megjelenhet egy ténylegesen birtokos funkciójú összetevő, lásd a (12e,f) példákat.

A Szerzőpáros Farkas & Alberti (2018b)-ben megerősíti Farkas & Alberti (2018a)-ban vázolt alapállását, amely szerint a (11)-ben és (12)-ben szemléltetett szerkeztípusok mindegyike közösen jellemezhető úgy, hogy a deverbális vagy nem-deverbális fej előtti elem a szimpla komplementum (*complement*) pozíciót foglalja el. További megállapításuk, hogy ezen elemek zöme „redukált” jellegű, vagyis általában elveszítik referenciális erejüket, és bizonyos mértékű predikatív erőre tesznek szert. Az egységes argumentumos kezelésmódot motiválja egyrészt az azonos intonációs minta (a két elem egyetlen fonológiai szót alkot), másrészt az a megfigyelés, hogy minden típusnak van olyan szinonim főnévi csoportos változata, amelyben a fej előtti elemnek egy birtokos összetevő felel meg a fej mögötti argumentum zónában, lásd például (14)-et fentebb. Ezek azok a tényezők, amelyek alapján úgy döntöttek, hogy leíró természetű megközelítésükben a fenti szerkeztípusok mindegyikében ugyanazt a szintaktikai pozíciót teszik fel, és a komplementum terminussal illetik az összes főnévi fej előtti elemet. Hangsúlyozzák ugyanakkor, hogy a két elem kapcsolatának az elemzése akár a morfológia vagy a szó-tári komponens és nem a szintaxis feladatának is felfogható. Arra biztatják az olvasót, hogy az általa választott elméleti keret alkalmazásával dolgozza ki az általuk bemutatott adatok elemzését.

Az alábbiakban először néhány általános megjegyzést fűzök a Szerzőpáros megközelítéséhez, majd bemutatom, hogyan látom a konstrukciótípusok elemzési lehetőségét az LFG elméleti keretében.

Első megjegyzésem az, hogy megítélésem szerint a (11g)-ben szemléltetett konstrukciótípust és a (12)-beli mindkét típust még ezen az általános leíró szinten is érdemes lett volna élesebben elkülöníteni. Bár a Szerzőpáros is kiemeli, hogy például (11g) összetételszerű, annyiban mégsem viszi végig ezt a vonalat, hogy nem mutatja ki, hogy ez a típus egyértelműen összetételnek tekintendő, lásd a (13)-mal kapcsolatos okfejtésemet, illetve Balogh (2000) vonatkozó általánosítását fentebb. Annak ellenére, hogy a releváns jelenségek természete így is kirajzolódik a szerzők leírásából, egy generatív indíttatású elméleti megközelítés számára alapinformációnak számítana annak a leszögezése, hogy a (11g)-beli és a (12)-beli típusok esetében csak egyetlen szó (vagy bizonyíthatóan egyetlen szóként funkcionáló összetétel) előzheti meg a fejet, tehát legalábbis hagyományos értelemben tényleges összetételről van szó. Ezzel szemben a (11a-f)-ben szemléltetett típusok esetében a főnévi fej előtti elemnek frázis szintű a státusza. Ennek az X^0 vs. XP kontrasztnak az elvszerű kezelése alapkihívást jelent bármilyen elméleti igényű megközelítés számára.

Második megjegyzésem az, hogy érdekesen vegyes kép rajzolódik ki a Szerzőpáros által felállított és bőségesen szemléltetett típusokat illetően a fej előtti elem referencialitását illetően. Bár igaz az, hogy több típusban is redukált (referencialitását elvesztő) argumentum is szerepelhet, számos deverbális főnévi predikátum esetében teljes mértékben referenciális argumentumváltozatok is előfordulhatnak, sőt még gyakoribbak is. Például (11a) eleve referenciális argu-

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

mentumot tartalmaz, és a (11b,c)-ben szereplő argumentumoknak is természetes módon lehet teljesen referenciális változatuk, vö.:

- (15) a. a labdának a kert sarkába gurítása
 b. a labdának a Kati padja alá gurítása

A (11d-f)-ben szemléltetett predikátumtípusok argumentumai pedig természetüknél fogva soha nem lehetnek referenciálisak, mert nem NP/DP kategóriájúak. Ugyanakkor az is figyelemre méltó, hogy az összetétel(szerű) típusokban is van egy tulajdonneves teljes referenciális lehetőség, lásd (12a)-t és (12c)-t. Az is fontos tény, hogy még egyszavas referenciális (teljes DP értékű) közönséges főnevek sem szerepelhetnek ezekben a szerkezetekben, vessük össze (12a)-t és (12c)-t rendre (16a)-val és (16b)-vel.

- (16) nem-deverbális főnévi fejjel
 a. *egy kollégám-cikk (vö. a kollégám egy cikke)
 b. *az egyik lányom-unoka (vö. a lányom egyik unokája)

Harmadik megjegyzésem, amely szorosan kapcsolódik az előző kettőhöz, prezentációs természetű. A Szerzőpáros is használja az XP szimbólumot a szerkezeti ábrázolásában, lásd (1)-et a 2. részben. Ez a szimbólum konvencionálisan a frázis szintű összetevők potenciális kategoriális többféleségét kódolja (az X egy változó, amelynek az adott szintaktikai pozícióban különböző kategoriális értékei lehetnek). Ha van XP, akkor annak értelemszerűen kell, hogy legyen X feje, ahogyan a Szerzőpárosnál is van N feje az NP-nek és D feje a DP-nek. Mindez azért lényeges a főnévi fej előtti elemek ábrázolása szempontjából, mert amint az előző két megjegyzésemben rámutattam, már az empirikus általánosítások szintjén is fontos lenne (lett volna) jóval éle-
 sebben megkülönböztetni ezeknek az elemeknek a két csoportját: a frázis szintű összetevők (XP-k) és a szó szintű összetevők (X-ek) halmazát, és ezt az általános szerkezeti ábrázolásban is érvényesíteni lett volna érdemes.⁹ Hangsúlyozom ugyanakkor, hogy a Szerzőpáros fejezeteiből a fenti tények összerakhatók, és a kritikai megjegyzéseim alapvetően arra vonatkoznak, hogy a szóvá tett módosításokkal ez az átfogó, ugyanakkor részletes, apróbb jellemzőket, hasonlóságokat és különbségeket is bőségesen dokumentáló leíró nyelvtani anyag még világosabb, közvetlenebb kiindulásként szolgálna egy olyan generatív indíttatású nyelvész számára, akinek nem anyanyelve a magyar.

A fenti elméletfüggetlen észrevételeim után most következzenek megjegyzéseim az LFG perspektívájából. Első megjegyzésem az, hogy az LFG talaján állva a (12)-ben szemléltetett két (nem-deverbális főnévi fejjű) szerkezet típus egyikét sem elemezném úgy, hogy a fej előtti elem a szó szintaktikai értelmében a fej argumentuma. Ahogyan azt fentebb említettem, a Szerzőpáros egyik fő motivációja az argumentumos kezelésre az volt, hogy ezeknek a konstrukcióknak is van olyan szinonim szerkezetes megfelelőjük, amelyben a fej utáni argumentum pozícióban található összetevő és a kérdéses fej előtti elem közvetlenül megfeleltethetők egymással. Ugyanakkor a szerzők azt is hozzátesszik, hogy elméleti szempontból a (morfológiai vagy lexikonbeli) összetételes (vagyis nem szintaktikai) kezelésmód is teljesen elképzelhető. Én ezt az utóbbi megoldást részesítem előnyben a következő megfontolások alapján: Először is, az LFG-ben a szorosan szintaktikai értelemben vett argumentumoknak és az őket tartalmazó argumentumszerkezetnek a feltevése a Szerzőpárosénál szigorúbb formális feltételekhez van kötve.

⁹ Érdekes módon a referencialitás mindkét halmazban jelen van bizonyos altípusok esetében, lásd fentebb.

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

Ez jelentős mértékben összefügg az elmélet koncepciójával a grammatikai funkciók természetét és azoknak a predikátumok általi kiosztását illetően. Ezzel szemben a Szerzőpáros argumentumfelfogása szemantikaiabb alapúnak tekinthető, ami egyáltalán nem gond, hiszen így a megközelítésük még inkább elméletfüggetlen jellegű tud lenni ebből a szempontból. Én Laczkó (2008)-ban, a magam LFG-s rendszerében a (12a,b)-ben illusztrált ’történet/kép’ típusú főneveket nem tartom (szintaktikai) argumentumszerkezettel rendelkező predikátumoknak. Nálam a ’szerző/alkotó’ jelentésű bővítmény nem argumentum, hanem csupán egy résztvevője annak a létrehozási szituációnak, amely prototipikusan a ’történet/kép’ típusú főnevek fogalmi keretéhez rendelhető szemantikai síkon. Ugyanakkor ugyancsak Laczkó (2008)-ban emellett érvelek, hogy a rész-egész jelentésű és a rokoni viszonyokat kifejező főneveknek, amelyeket közösen inherens relációs főneveknek nevezek, valóban van szintaktikai értelemben vett argumentumszerkezetük. Ebből következően az én LFG-s elemzésemben is argumentum szerepű például *Fonda* (17a)-ban és (17b)-ben. Ezzel szemben az én felfogásomban *Fonda* nem argumentum (12c)-ben, amelyet itt a könnyebb összevethetőség kedvéért (17c)-ként megismétlek.

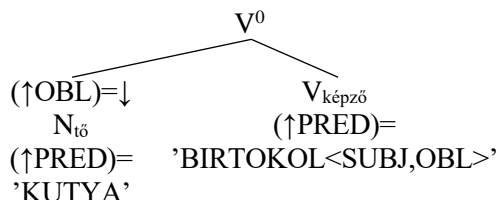
- (17) a. *Fonda* egyik unokája
 b. az egyik unokája *Fondának*
 c. az egyik *Fonda*-unoka

Annak ellenére vagyok ezen az állásponton, hogy az LFG-nek megvan az a formai apparátusa, amelynek révén egy morfológiai szempontból bizonyíthatóan komplex szónak az egyik morfémáját egy argumentumokhoz rendelhető grammatikai funkcióval ruházza fel úgy, hogy ugyanazon a szón belül található az argumentumot magához vevő predikátum. Tekintsük például az alábbi grönlandi eszkimó mondatot Bresnan et al. (2016)-ból.

- (18) *Angisuu-mik qimmeq-arpoq.* (2016: 366)
 nagy-INST kutya-birtokol.INDIC.3SG
 ’Neki van egy nagy kutyája.’

Itt az *-arpoq* kötött igeképző morféma, amely egy főnévi tőhöz kapcsolódva hoz létre egyetlen olyan komplex igei kategóriájú szót, amelyben az igeképző ’birtokol’ jelentésben predikátumként szerepel, és a főnévi tő az ő oblikvuszi argumentuma (formálisabban szólva: az igei morféma az OBL grammatikai funkciót rendeli hozzá). Mindezt az LFG-ben szószint alatti funkcionális annotációkkal kódolhatjuk, lásd (19)-et.¹⁰

(19)

¹⁰ Az ilyen „inkorporációs” jelenségeknek jellemzően szintaktikai kezelésmódját találjuk a chomskyánus főirány különböző (GB-s és MP-s) modellváltozataiban, lásd például Baker (1988)-at vagy Halle & Marantz (1993, 1994)-et.

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

Az én itteni érvelésem szempontjából kulcsfontosságú mozzanat, hogy (18) tanúságtétele alapján az „igébe ágyazott” oblikvuszi argumentumot (pontosabban fogalmazva: annak a fejét, „szemantikai központját”) egy „külső”, az igeen kívül található összetevő módosíthatja: *angisuu.mik* (nagy.INST). Ezt az LFG formálisan úgy ragadja meg, hogy a melléknévi frázishoz a következő funkcionális annotációt társítja: $\downarrow\epsilon(\uparrow\text{OBL ADJUNCT})$, amely azt fejezi ki, hogy ez a melléknévi csoport a predikátum oblikvuszi funkciójú argumentumának a szabad módosítója (adjunktuma).¹¹

Ezzel az eszkimó szerkezetípussal összevetve a (12)-ben szemléltetett két magyar típus radikálisan eltérő módon viselkedik. Esetükben szigorúan ki van zárva, hogy a fej előtti elem „külső” módosítót kapjon. Vessük össze (12a)-t és (12d)-t rendre (20a)-val és (20b)-vel.

- (20) a. egy népszerű Szabolcsi-cikk
 b. egy hihetetlenül gazdag milliomos-unoka

(20a)-ban a melléknév a teljes kifejezést és azon belül a fejet módosítja, és (20b)-ben a melléknévi frázis kizárólag az unoka módosítója lehet, és nem a milliomosé. Ezek a tények határozottan az összetételséget (és nem is csupán – a Szerzőpáros megfogalmazásában – az „összetélszerűséget”) valószínűsítik, amelyben az előtag nem képes önálló szintaktikai életet élni. Természetesen a Szerzőpáros (14)-beli párhuzama jogos egy általánosabb, szemantikai síkon, viszont a fenti megfontolások fényében és az LFG elméleti talaján a szigorúbban vett szintaktikaiargumentum-megfeleltetést nem látom kellően megalapozottnak.

Megítélésem szerint a Szerzőpáros a (11a-f)-ben szemléltetett, deverbális főnévi fejet tartalmazó típusokat (szemben (11g)-vel, lásd fentebb) teljes mértékben megfelelő módon jellemzi, itt is gazdag és gondosan rendszerezett példahalmazzal alátámasztva. Mindez számomra azért is fontos, mert dokumentáltan is közvetlenül felhasználták ezen a területen az én korábbi kutatási eredményeimet, például Laczkó (1995a) alapján. Következésképpen az ő nagy merítésű leíró megközelítésük megerősítést jelent számomra abból a szempontból, hogy az általam kidolgozott LFG-s elemzés szilárd empirikus talajon áll.

Laczkó (2003)-ban, (2013)-ban és (2021)-ben különböző kidolgozottsági szinten az a megközelítem lényege, hogy a (11a-e) szerkezet típusok kiinduló igei predikátumainak a szótári tételében kódolva van az, hogy neutrális mondatokban az egyik lexikailag kijelölt argumentumuktól elvárják, hogy az közvetlenül megelőzze őket.¹² Erre a kategóriailag heterogén elemhalmazra és az általuk elfoglalt pozícióra összefoglaló néven általában igemódosítóként hivatkoznak a szakirodalomban: VM = *verbal modifier*. Például Laczkó (2021)-ben az *érkezik* ige nek az alábbi leegyszerűsített lexikai formáját adom meg (lásd a (11a) példát fentebb).

- (21) *érkezik*, V ($\uparrow\text{PRED}$)=‘arrive <SUBJ,OBL>’
 { ($\uparrow\text{FOCUS}$)
 | ~($\uparrow\text{FOCUS}$)
 ($\uparrow\text{OBL CHECK_VM}$)=+ }.

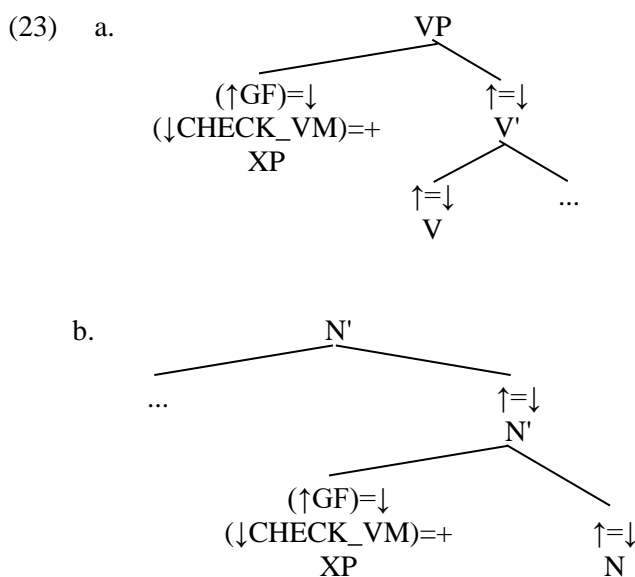
¹¹ Azért szerepel az annotációban az ϵ szimbólum, és nem az egyenlőségjel, mert elvileg egy összetevőnek tetszőleges számú adjunktuma lehet, tehát ezek egy halmazt alkotnak, és az adott melléknévi csoport funkcionálisan ennek a potenciális halmaznak az egyik eleme.

¹² Amint arra fentebb már rámutattam, a (11f)-ben szemléltetett igeiktős ige típusról a Szerzőpáros azt mondja, hogy az igeiktős argumentum státusza kérdéses (Farkas & Alberti 2018a: 103), viszont azt is megállapítja, hogy ennek ellenére is kimutathatóan ugyanazt az ige előtti pozíciót foglalja el, mint az egyéb igemódosítók. Az igeiktős igeek problematikájával kapcsolatban lásd az ottani megjegyzésemet és a 7. lábjegyzetet.

Ennek az ábrázolásnak a számunkra fontos jellemzői a következők:¹³ Az ige vagy fókuszos vagy nem-fókuszos (neutrális) mondatban fordul elő. Ez utóbbi esetben előírja, hogy az oblikvusz argumentuma az összetevős szerkezetben a (\downarrow CHECK_VM)=+ annotációval ellátott pozíciót foglalja el. Az én rendszeremben ez a pozíció a Spec,VP. Az ebből az igéből képzett *érkezés* főnév egyszerűsített lexikai formája pedig a következő:

- (22) *érkezés*, N (\uparrow PRED)='arrival <POSS,OBL>'
 (\uparrow OBL CHECK_VM)=+

Ez a deverbális főnév öröklí a kiinduló ige argumentumszerkezetét. Annyi csupán az eltérés, hogy az első argumentumához nem az alanyi, hanem a birtokos funkciót rendeli. Ugyancsak öröklí azt, hogy előírja, hogy az oblikvusz argumentumnak a főnévi predikátum előtt kell megjelennie – azzal a különbséggel, hogy a VP-től eltérően a főnévi csoportban az igemódosítói szerepű összetevő (VM) nincs kiegészítő eloszlásban egy fókusz funkciójú összetevővel, vagyis a főnévi fej előtti pozíció nem fókusz pozíció. Az alábbi szerkezeti párhuzamot teszem tehát fel.¹⁴

Ennek a résznek az elején (10)-ben szemléltettem, hogy a Szerzőpáros általánosított NP szerkezetében a fej előtti tartományban az egyetlen komplementum pozíciót megelőzve, az NP-hez balról hozzacsatolva, lapos szerkezetben található a módosítók (*modifiers*) pozíciói. A Szerzőpáros a saját magyar főnévcsoport-szerkezetét a holland főnévi csoportos kötet, Broekhuis & Dikken (2012) mintájára építi ki, lásd (1)-et a 2. rész elején. Ennek az a lényege, hogy a főnévi magban, az NP-ben, a fej mindkét oldalán lineárisan és hierarchikusan is közvetlenül a komplementumok (*complements*) fogják közre a fejet, és a módosítók (*modifiers*) „kijebb” és fentebb található. A két bővítménytípus elhelyezkedése tükröképszerű a főnévi fej mint tengely két oldalán. a Szerzőpáros elvszerűen és rendszerszerűen megkülönbözteti az alábbi foga-

¹³ Itt a könnyebb követhetőség érdekében bizonyos formai részletektől elvonatkoztatok.

¹⁴ Az N' alatti fej előtti pozíció megfelel a 2. részben az N' alatti Compl pozíciónak a (4)-beli reprezentációmban. A (\uparrow GF)= \downarrow annotáció azt kódolja, hogy az adott összetevőnek tetszőleges grammatikai funkciója lehet, a \uparrow = \downarrow pedig a szokásos funkcionális fejes annotáció.

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

lompárok tagjait: argumentum vs. adjunktum, komplementum vs. módosító. Náluk az argumentum szoros lexikai-szemantikai kapcsolatban áll a predikátumával, ezzel szemben az adjunktum szabad, választható bővítménye a predikátumnak.¹⁵ A komplementum pozíciók a fej közvetlen közelében a kanonikus pozíciók az argumentumok számára, míg a távolabbi módosító pozíciókat jellemzően az adjunktumok foglalják el. Ugyanakkor a Szerzőpáros azt is hangsúlyozza, hogy bár egy adjunktum soha nem foglalhat el komplementum pozíciót, egy argumentum kerülhet módosítói pozícióba. A szerzők szokás szerint körültekintő, altípusokat megállapító, példákkal bőségesen illusztrált leírásában is kitüntetett jelentősége van annak a jól ismert ténynek, hogy a főnévi fej előtti módosító tartományban a deverbális főnévi predikátumnak az oblikvuszi argumentumai is megjelenhetnek megfelelően jelzősített (*attributivized*) formában.¹⁶

Szabolcsi & Laczkó (1992)-re és Laczkó (2000)-re hivatkozva a Szerzőpáros is megállapítja és dokumentálja, hogy messze a legszélesebb körben használható jelzősítő elem az igenévi formájú *való* szó, amely oblikvuszi esetragos főnévi csoportokat és névutós kifejezéseket egyaránt képes jelzősíteni. Az utóbbi esetben még arra is alkalmas, hogy az őt tartalmazó kifejezéssel módosított főnévi fejről egyértelműen megállapíthassuk azt, hogy az adott használatban argumentumszerkezettel rendelkező, 'komplex esemény' jelentésű *-As* képzős főnévi predikátummal állunk szemben.

A Szerzőpáros a szándékoltan elméletfüggetlen megközelítésében csupán leírja és illusztrálja a konstrukciótípusokat és bennük az argumentumkifejezési lehetőségeket. Így fel sem vetnek olyan kérdéseket, hogy az ő rendszerükben a deverbális főnévi fej mögött „eredeti” formájában előforduló argumentum és a vele megegyező, de a *valóval* jelzősített és a fej előtti módosító pozíciót elfoglaló változat között van-e bármilyen (például transzformációs) kapcsolat, vagy hogy milyen konkrétabb (kategoriális-funkcionális) elemzését lehet adni egy *valós* összetevőnek. Jelen ismereteim szerint a chomskyánus (GB-s és MP-s) főirányon belül sem született eddig formálisan kidolgozott elemzés.

Szabolcsi (1994) a maga klasszikussá vált főnévi csoportos megközelítésében a *valós* szerkezetekről csupán annyit ír, hogy a GB keretei között nem tudja elemezni őket. Hozzáteszi, hogy ha a *való* csak a deverbális főnévi predikátum oblikvuszi argumentumát tudná jelzősíteni, akkor ez formálisan kezelhető lenne egy Montague-féle logikai-szemantikai keretben. Azt lehetne feltenni a *valóról*, hogy ő egy típusemelő elem, és az a funkciója, hogy megfordítson egy eredeti funkció/argumentum viszonyt egy szerkezeten belül. Tekintettel viszont arra, hogy a *való* adjunktumokat is képes jelzősíteni, a típusemelés nem terjeszthető ki természetes módon erre az esetre. A fentiek alapján Szabolcsi további kutatások tárgyává teszi ezt a szerkezetípust.

Hegedűs (2022) bemutatja a *való* jelzősítő használatának a történetét, és bizonyos mértékben Kenesei (2014, 2015)-re is támaszkodva felvázol egy MP-s jellemzést a jelenlegi használatáról.¹⁷ Hegedűs megfelelően adatolt történeti áttekintésének számunkra lényeges mozzanatai a következők. Az itt következő példák Hegedűs (2022)-ből származnak mai helyesírással és a nyelvtörténeti forrás megjelölése nélkül. (a) Az ómagyar korban a főnévi csoportban a fej mó-

¹⁵ LFG-s perspektívából nézve azok az összetevők, amelyek például SUBJ, OBJ vagy OBL funkciót hordoznak, argumentumoknak tekintendők. Az elmélet alkategorizálható funkcióknak nevezi ezeket a funkciókat, mert a predikátum osztja ki őket az argumentumainak. Az adjunktumok pedig az ADJUNCT funkciót kapják.

¹⁶ Amint azt a következő részben (5) kifejtem, korábbi általánosításomat fenntartva továbbra is úgy gondolom, hogy az oblikvuszi argumentumoknak ez a fej előtti módosító tartomány a jelöletlenebb, kanonikusabb helyük a fej utáni pozíciókkal szemben.

¹⁷ Köszönettel tartozom az egyik névtelen bírálómnak, hogy felhívta ezekre a munkákra a figyelmemet.

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391

Debreceni Egyetemi Kiadó

DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

dosítói (adjunktumai és komplementumai) megelőzték a fejet, és ezeknek a módosítóknak jelzősített alakot kellett öltetniük (lásd az *-i* és a *való* használatát lentebb). **(b)** A fej utáni módosítás későbbi fejlemény, és a mai napig korlátozott mértékű és jellegű a használhatósága, szemben a kezdetektől fogva a jelenlegi nyelvállapottal bezárólag teljes mértékben produktív fej előtti módosítással. **(c)** Már az ómagyar korban jellemző volt, hogy irányt jelölő komplementumok (esetragos főnévi csoportok és névutós kifejezések) jelzősítő elem nélkül is megelőzheték a főnévi fejet: *viadalba menés nélkül*. **(d)** Az ómagyar korban az *-i* képző alapvetően főnevekből, ritkábban határozószavakból hozott létre mellléknévi módosító (vagyis jelzői szerepű) elemeket: *királyi koronát, a holnapi nap*. **(e)** A *való* multifunkcionális volt általános jelzősítő szerepében, amelyben esetragos főnévi csoportokat és névutós kifejezéseket is tudott jelzősíteni. **(ei)** A *van* létige teljes értékű igenévi megfelelője volt: *Paradicsomban való gyümölcsöktől, föld alatt való vermekben*. **(eii)** Deverbális főnevek komplementumainak és adjunktumainak a jelzősítője: *ez világtól való elszakadás, mosdatlan kézzel való kenyérétel*. **(f)** A későbbi nyelvtörténeti korszakokban fokozatosan bekövetkezett a *való* „pozícióvesztése”. **(fi)** A *van* igenévi megfelelője a *lévő* lett – a mai használat: *Paradicsomban lévő gyümölcsöktől, föld alatt lévő vermekben*. **(fii)** Az *-i* képzőnek kialakult a frázis szintű használata: névutós kifejezéseket is képes jelzősíteni, és ilyenkor a *lévő*, illetve a *való* egyenértékese is lehet: *a halhatatlanok föld alatti palotái, illetve sors elleni zúgolódás, a szekér melletti gyaloglás*.

Kenesei (2014, 2015) az *-i* multifunkcionalitásával foglalkozik, különös tekintettel a frázis szintű használatára, amelynek leírásához bevezet egy MP-szellemű funkcionális kategóriát, a Mod-ot (vö. módosítói funkció), amelynek hagyományos ModP kiterjesztése van, és a jelzősítendő (módosítandó) PP foglalja el ennek a frázisnak a specifikáló pozícióját: Spec,ModP. Ezt a megközelítést átvéve Hegedűs továbbmegy, és felteszi, hogy a Mod fejpozícióját az *-i* képzőn kívül a *való* is kitöltheti, lásd Hegedűs általánosított reprezentációját (24)-ben.¹⁸

(24) [DP [ModP PP [Mod' [Mod *-i/való*] [NP N]]]]

Ezt a szerkezeti ábrázolást az MP használja ugyan, de csupán minimális leíró szinten. Egyáltalán nem kapunk még vázlatos MP-s elemzést sem. Egyebek között legalább három alapvető kérdés merül fel, amelyek megkerülhetetlenek lennének egy ilyen elemzés számára. **(i)** Honnan és hogyan kerülnek egy deverbális főnévi fej komplementumai és adjunktumai a Spec,ModP-be? Formálisabban fogalmazva: mi teszi lehetővé (esetenként szükségessé) ezeknek az elemeknek az adott pozícióban való előfordulását? Milyen elvek vagy jegyek? **(ii)** Ugyanúgy kezelendő-e a komplementumok és az adjunktumok? **(iii)** Hogyan lehet kezelni azt a jelenséget, hogy a *való* egynél több komplementumot és/vagy adjunktumot képes jelzősíteni (lásd alább)?

Kenesei (2014, 2015) és Hegedűs (2022) célja a tárgyalt jelenségeknek, szerkezeteknek az általános szinkrón, illetve diakrón jellemzése volt, tehát nem is kérhető számon rajtuk MP-s elemzés. Mindezek alapján fenntartom azt a kijelentésemet, hogy tudomásom szerint még nem született formálisan kidolgozott elemzés a chomskyánus (GB-s és MP-s) főirányon belül. Ezzel szemben úgy vélem, hogy az én korábbi LFG-s elemzésem, amelyet itt csak felvillantani van

¹⁸ Hegedűs a *való* ómagyar kori használatáról ezt írja. „I take these data to suggest that *való* is no longer simply a participle at this point in its history, but a general functional head that licenses pre-nominal modifiers even when they are not participial clauses” [Értelmezésem szerint ezek az adatok azt sugallják, hogy a *való* a történetének ezen a pontján már nem egyszerűen igenév, hanem egy általános funkcionális fej, amely lehetővé teszi módosítóknak a főnévi fej előtti előfordulását abban az esetben is, amikor azok nem igenévi tagmondatok – fordítás tőlem, L. T]. (24) az általánosításnak a nem igeneves részét ragadja meg formálisan.

Laczkó Tibor:

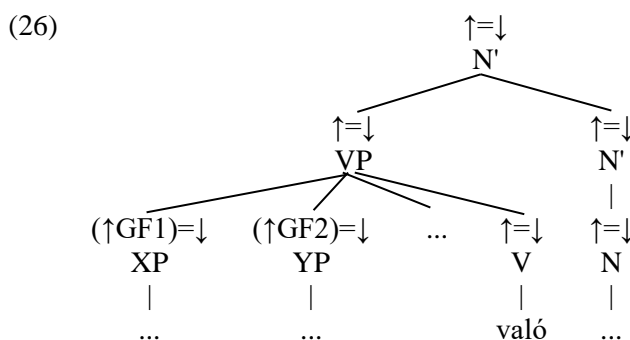
A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

módom, a Szerzőpáros átfogó, részletes és bőséges példahalmazzal szemléltetett leírásának a fényében is megállja a helyét továbbra is.

Laczkó (2003)-ban rámutatok, hogy a *való* egyszerre több összetevőt is képes jelzősíteni, ráadásul argumentumot és adjunktumot akár vegyesen is, mint például (25)-ben.

(25) Jánosnak az Edittel Budapestre való megérkezése

A fentiek miatt egy olyan sajátos összetevő-ábrázolási megoldásra van szükség, amelybe a *való* a frázis jobb szélén álló fej, és egy lapos szerkezetben maga elé vesz egy vagy több argumentumot vagy adjunktumot. Az alábbi sémát vezetem be Laczkó (1995b)-beli elemzésemet módosítva.

Nálam ennek a *való* elemnek önálló lexikai tétele van. Két különleges jellemzője, hogy egyrészt nincs szemantikai töltete (LFG-sen: nincs PRED jegye), másrészt megszorítja, hogy az őt tartalmazó NP (feje) 'esemény' jelentésű legyen.¹⁹ A V is és a VP is a funkcionális fej annotációt kapja, formálisan így biztosítom azt, hogy a jelzősített összetevők külön-külön a saját grammatikai funkciójukkal szerepeljenek a mátrix NP funkcionális szerkezetében. Fontos jellemzője ennek a megközelítésnek, hogy az LFG elveit követve ezeket a *valós* összetevőket is a saját („felszíni”) helyükön generálja, és nem oda mozgatja őket.²⁰

Az itt körvonalazott elemzés az LFG eszközzel adekvát módon kezeli ezt a jelenséget. Felmerül ugyanakkor az az általánosabb, elvi magyarázatot igénylő kérdés, hogy miért van szükség jelzősítésre. Egy kézenfekvő általánosítás a következő lehet. Szokás a négy alapkategóriát bináris jegyekkel jellemezni: N: [+N, –V], V: [–N, +V], A: [+N, +V], P: [–N, –V]. Feltehetjük azt, hogy a magyar főnévi csoportban a fej előtti módosító zónában csak [+V] jegyű kategóriák fordulhatnak elő.²¹ A fej előtti komplementum pozíció több tekintetben is

¹⁹ Laczkó (2003)-ban négy jelzősítő elemet jellemzek három paraméter alapján: a főnévi fej szemantikájával való kompatibilitás szerint (\pm esemény, \pm dinamikus) és a jelzősített összetevőnek a főnévi fej által kifejezett eseményhez való potenciális relatív időviszonya szerint (\pm előidejű).

(i)	<i>-i:</i>	[\pm esemény]	[\pm dinamikus]	[\pm előidejű]
(ii)	<i>való:</i>	[+esemény]	[\pm dinamikus]	[\pm előidejű]
(iii)	<i>történt:</i>	[+esemény]	[+dinamikus]	[+előidejű]
(iv)	<i>történő:</i>	[+esemény]	[+dinamikus]	[–előidejű]

²⁰ Laczkó (2003)-ban részletesen bemutatom, hogy egy MP típusú mozgatás miért nem tudna működni.

²¹ Az egyik névtelen bírálóm jogosan jegyzi meg, hogy ez a kikötés további megszorítást igényel, mivel jelenlegi formájában nemcsak igenévi, hanem véges (azaz időjeles) igei frázisokat is megenged az adott pozícióban. Módosíthatjuk például úgy, hogy véges igei jegyű kategóriák nem fordulhatnak ott elő: [+V]_[–Fin]. Ez a formula

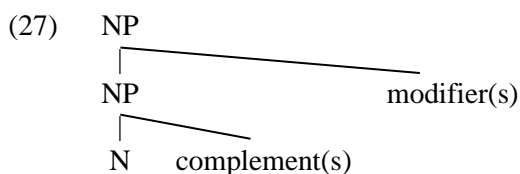
Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

eltérő jellegű. Például az ott előforduló összetevő abból a szempontból is szorosabb egységet alkot a fejjel, hogy egy módosító zónában lévő melléknévi kifejezés a teljes egységet módosítja: *Péter nagyon váratlan Pestre érkezése*. Itt a *nagyon váratlan* a *Pestre érkezés* jelzője.

5 A fej mögötti zóna a főnévi magban

Emlékeztetőül (27)-ben újra megmutatom a 2. részből, hogy a Szerzőpáros hogyan ábrázolja ezt a zónát.

Ez a fej előtti tartománynak függőleges tengelyre vetített tükörképe azzal az egyetlen lényegi különbséggel, hogy itt a fej után egynél több komplementum is előfordulhat, míg a fej előtt csak egy. Az alábbi példa a Szerzőpárostól a főnévi magnak mind a négy pozíciójában tartalmaz egy-egy összetevőt.

(28) a [_{NP} váratlan [_{NP} Pestre érkezése a fiadnak] 1992-ben]

A *váratlan* melléknév fej előtti módosító, *Pestre* fej előtti komplementum, *a fiadnak* fej mögötti komplementum, és *1992-ben* fej mögötti módosító.

Amint azt a 4. részben már említettem, a Szerzőpáros lényegében a holland „előzmény”, Broekhuis & Dikken (2012) szerkezeti ábrázolását ülteti át a magyarra. Első pillantásra megnyerő a tükörképes párhuzam, ennek ellenére úgy gondolom, hogy a magyar főnévi csoportban a fej utáni szerkezet rész nem pontosan ilyen reprezentációt igényelt volna leíró szinten a nyelvi adatok alapján. Meggyőződésem, hogy a Szerzőpárost előnytelenül befolyásolta az a chomskyánus főirányon belüli alapáltalánosítás, hogy a fej, a komplementum és a módosító strukturális viszonya hierarchikus természetű minden nyelvben. A komplementum lejjebb van és közelebb a fejhez, a módosító feljebb és következésképpen lineárisan távolabb. Jól ismert tény, hogy bizonyos nyelvekre jól illik ez az általánosítás, lásd például az angolt vagy a hollandot, ugyanakkor a magyarban a komplementum és a módosító sorrendje messze nem ennyire kötött. A Szerzőpáros maga mutat rá, és adatokkal is szemlélteti, hogy egy módosító teljesen grammatikus módon meg is előzheti a komplementumot, és különböző tényezők befolyásolhatják, hogy melyik sorrend hat természetesebbnek egy adott kifejezés esetében. Azért gondolom azt, hogy itt nem szerencsés módon érvényesültek bizonyos elméleti megfontolások a chomskyánus főirányból, mert a jelenség tárgyalása során a Szerzőpáros egy apróbetűs megjegyzésben ki is fejtí, hogy egy elméleti megközelítés hogyan tudja kezelni a szerkezeti felépítésből nem következő szórendet.

a mellékneveket is lefedi, mert ők is [+V] jegyűek, és a \neg [+Fin] negatív feltétel csak a véges igéket zárja ki. Ha e feltétel helyett egyszerűen csak [-Fin] szerepelne, akkor minden melléknevet fel kellene ruháznunk ezzel a jeggyel.

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

The contradiction between the structure-based order of arguments (in the postnominal complement zone) and adjuncts (in the postnominal modifier zone) and the aforementioned data with “mixed word orders” can be easily resolved in theoretical approaches in which... (Farkas & Alberti 2018: 739).

(Az ellentmondás a főnévi fej utáni komplementum zónában található argumentumok és a főnévi fej után a módosító zónában található adjunktumok szerkezet alapú sorrendje, valamint a fentebb említett kevert szórendeket tartalmazó adatok között könnyen feloldható olyan elméleti megközelítésekben, amelyekben... (fordítás tőlem, L. T.))

E bevezető után a Szerzőpáros sematikusán vázolja a megoldás lényegét: a kanonikus szerkezeti pozíciókban generált argumentum és adjunktum egy mozgató linearizációs eljárás során megkeresztül. Praktikusabban jobbra kimoszognak az NP-magon belüli pozíciójukból, és az új helyükön fordított sorrendbe kerülnek. Komoly hibának tartom, ha egy generatív indíttatású, de deklaratív elméletfüggetlen leíró megközelítés,²² amely definíciószerűen mentes bármilyen elmélet-specifikus (pl. mozgató) művelettől, olyan szigorú szerkezeti reprezentációt ad, amelynek a saját empirikus adatai is ellentmondanak, és apróbetűsen elmagyarázza az elmélet-specifikus megoldási lehetőséget. Ennek a leíró megközelítésnek olyannak kellett volna lennie, hogy kezelnie kellett volna tudni a „kevert szórendet”, pontosabban fogalmazva: a kevert szórendiséget kellett volna modellálnia. Ezt minden további nélkül meg is tehette volna, hiszen még a chomkyánus főirány szigorú X-vonásos reprezentációs elve sem kellett (volna), hogy befolyásolja bármilyen mértékben is.

A Szerzőpáros meggyőző teszttípusokkal bizonyítja, hogy egy deverbális főnévi fej komplementuma (és adjunktuma is) előfordulhat a fej mögött, ilyen például az a teszt, amelyben egy ilyen felépítésű főnévi csoport kontrasztív topik funkciójú. Megítélésem szerint viszont ők ezt helytelenül úgy állítják be, hogy ezek a tesztek érvelést szolgáltatnak a fej mögötti komplementum pozíció feltevésére, amely egy teljesen más dolog. Ezzel kapcsolatban megjegyzendő, hogy a komplementumok és megszorító módosítók fej-közeli és hierarchikus kezelése erőteljesen jelen van a magyarra vonatkozó releváns chomskyánus szakirodalomban, lásd például É. Kiss (2000)-et és (2009)-et, vagy Medve (2001)-et, és a Szerzőpáros is foglalkozik ezekkel az elméleti részletekkel egy hosszú apróbetűs részben (Farkas & Alberti 2018: 671–679). Ugyanakkor például Szabolcsi (1994)-es GB-s főnévcsoport-modelljében, vagy Bartos (2000) MP-s megközelítésében, vagy az én Laczkó (2002)-beli LFG-s elemzésemben nincs fej mögötti komplementum pozíció, de mindhárman megengedjük a komplementumok és az adjunktumok fej utáni előfordulását, de ezeket a teljes főnévi csoporthoz csatoljuk jobbról. Ráadásul ez a megközelítés sokkal inkább összhangban van a magyar főnévi csoport általános szórendi jellemzőivel diakrón és szinkrón szempontból egyaránt. Itt megismétlek két pontot abból, amit a 4. részben Hegedűs (2022) ismertetésében írtam. **(a)** Az ómagyar korban a főnévi csoportban a fej módosítói (adjunktumai és komplementumai) megelőzték a fejet, és ezeknek a módosítóknak jelzősített alakot kellett ölteniük (lásd az *-i* és a *való* használatát lentebb). **(b)** A fej utáni módosítás későbbi fejlemény, és a mai napig korlátozott mértékű és jellegű a használhatósága, szemben a kezdetektől fogva a jelenlegi nyelvével szembeállított teljes mértékben produktív fej előtti módosítással.

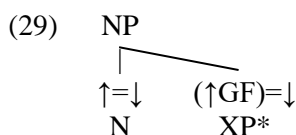
Úgy vélem, a leíró megközelítés szellemiségének ebben az esetben jobban megfelelt volna az, ha a Szerzőpáros inkább azt az általánosítást fogalmazza meg, hogy a magyar főnévi csoport magjában a fej mögött az argumentumok és az adjunktumok sorrendje nem kötött, és különböző tényezők együttes hatásának az eredményeként állnak elő természetesebbnek és kevésbé ter-

²² Lásd a 2. lábjegyzetet.

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

mészertesnek hangzó variációk.²³ Mindezt az LFG perspektívájából teszem szóvá a következő tényezők miatt. Először is, az LFG az argumentum és adjunktum funkciókat nem köti feltétlenül szintaktikai pozíciókhoz, és nem azokból származtatja őket, mivel alapfeltevése szerint a grammatikai funkciók a szintaxistól függetlenül is létező entitások, ezért lehet rájuk a szótári komponensben is hivatkozni. Ebből következően az elméletben nincs elengedhetetlen szükség arra, hogy egy összetevőt egy kitüntetett szintaktikai pozícióban generáljunk pusztán azért, hogy a funkcióját be tudjuk azonosítani. Másodsor az LFG határozottan elutasítja a szintaktikai transzformációkat. Ebből a két tényezőtől az következik, hogy ha egy LFG-s nyelvész a Szerzőpáros által adott leíró jellegűnek szánt bemutatását kapja az adott jelenségkörnek, akkor először is újra kell értelmeznie az alapáltalánosításukat olyan módon, ahogyan azt ennek a bekezdésnek az elején megmutattam. Ezt az általánosítást LFG-sen a következőképpen lehet nagyon egyszerűen megragadni.

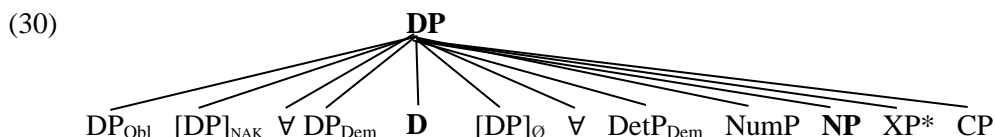

[ahol GF: {POSS | OBL | ADJUNCT}]

Tehát a fejet tetszőleges számú bővítmény követheti birtokos, oblikvuszi vagy adjunktumi funkcióban tetszőleges sorrendben. A sorrendre vonatkozó, preferenciákat kódoló megszorítások pedig más (vagyis nem szintaktikai) dimenzióból érkeznek. Figyeljünk fel arra, hogy az itt javasolt alternatív leíró általánosítás nemcsak az LFG-s nyelvésznek jelentene megbízható kiindulópontot, hanem a chomskyánus paradigmában dolgozó nyelvésznek is, hiszen abban az irányzatban a Szerzőpáros fent idézett megjegyzésében felvázolt megoldás abszolút közkeletű az ilyen jelenségek esetében.

6 A DP-héj összetevői

Itt is azzal kezdem, hogy (30)-ban felidézem a 2. részből, hogy milyen reprezentációt rendel a Szerzőpáros a DP-héjhoz.

Náluk a DP-héjban található elemek, amelyek az NP-magot fogják közre, a magyar főnévi csoport determináló tartományát alkotják. Ennek szellemében a nominatívuszi birtokos, [DP]_∅, vagy az olyan mutatónévmási elemek, mint az *eme* (DetP_{Dem}) ide kerültek, és nem az NP alá, mint a legtöbb korábbi elméleti megközelítésben.

²³ A Szerzőpáros például É. Kiss (2009)-re hivatkozva Behaghel Törvényét említi, amely azt írja elő, hogy a fonológiailag kevésbé súlyos összetevőnek jellemzően meg kell előznie a fonológiailag súlyosabbat, tehát például egy névmással kifejezett összetevőnek meg kell előznie egy több elemből álló, testesebb főnévi csoporttal kifejezett összetevőt.

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391

Debreceni Egyetemi Kiadó

DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

Amint arra a 2. rész elején rámutattam, a gondosan kidolgozott tesztrendszer egyik eredményeként a Szerzőpáros „felfedezettje” a DP éli DP_{Obl}, például *mindhárom városba* az alábbi, tőlük származó főnévi csoportban.

(31) ^(?)mindhárom városba ugyanannak a futárnak az elküldése

Meggyőzően bizonyítják, hogy ennek a pozíciónak azért van létjogosultsága, mert az oda kerülő nem-birtokos összetevőnek csak ott van esélye arra, hogy a birtokos összetevőt a szemantikai hatókörébe vonja. A kvantorok vizsgálatával nagyon behatóan foglalkoznak, és (30) tanúsága alapján a D előtti és a D mögötti zónában is külön pozíciót tesznek fel nekik.

A Szerzőpárosnál a datívuszi birtokos és a főnévi fejjel esetben egyező mutató névmás (DP_{Dem}) két külön pozíciót foglal el:

(32) Ilinek azokon a játékein

Ez leíró szempontból szintén lényeges megállapítás (pontosítás), mert például Bartos (2000)-ben vagy a mi implementált nyelvtanunkban, Laczkó & Rákosi (2008–2013)-ban, kiegészítő eloszlásban ugyanazt a Spec,DP pozíciót foglalja el a két elem.²⁴

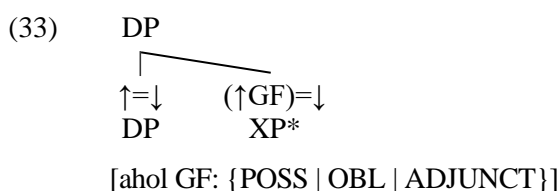
A főnévi fejtől jobbra eső elemeket a Szerzőpáros a holland előzménytől, Broekhuis & Dikken (2012)-től, motiváltan a következő hierarchiába rendezi. Az NP-mag központjában (a belső NP csomópont alatt) a fej és a komplementumai találhatók. Egy szinttel feljebb, a fölérendelt NP alatt a megszorító értelmű módosítók, vagyis azok a módosítók, amelyek szükségessé ahhoz, hogy az adott főnévi csoport denotátuma teljes mértékben azonosítható legyen. Erről a két rétegről volt szó az előző részben, és ott részletesen kifejtettem, miért tartom hibásnak ezt

²⁴ Ezzel kapcsolatban az egyik névtelen bírálóm a következőt írja. „É. Kiss (2000) is tárgyalja a két elem kombinációját és belső topikalizációt javasol, amely csak a birtokos kifejezés számára elérhető.” Három megjegyzésem van ehhez. (i) É. Kiss (2000) valóban egy TopP frázist épít a szokásos DP kiterjesztés fölé. Nála az eset nélkülinek tételezett (nominatívuszi) birtokos is és a datívuszi birtokos is a főnévi fej mögötti komplementum zónában generálódik. Elméletspecifikus okokból az előbbinek a Spec,DP pozícióba kell kötelezően mozognia, míg az utóbbi marad a bázisgenerált helyén, vagy választhatóan a Spec,TopP pozícióba mozoghat. É. Kiss felteszi továbbá, hogy a főnévi fejjel egyező mutató névmás a Spec,DP pozíciót foglalja el. Tehát a mutató névmás ebben az elemzésben is kiegészítő eloszlásban van egy birtokos frázissal, de nem a datívuszival, hanem a nominatívuszival. (ii) Számomra a nem mondat szintű frázison belüli „belső topikalizáció” bevezetése (és egy TopP feltevése) elméletfüggetlenül is meglehetősen kérdéses eljárás a következők miatt. Úgy gondolom, hogy a diskurzusfunkciók dimenziója mondat szintjén található, hiszen a mondat egy-egy összetevője (vagy annak egy eleme) hordozhat fókusz, topic stb. funkciót. Ahogyan É. Kiss (2000: 138) maga is megfogalmazza, egy birtokos főnévi csoport datívuszi birtokosa kimoszhatja a Spec,Top pozícióból, és a mondat szintjén fókuszmozgatás, kvantormozgatás vagy topikmozgatás célpontja is lehet. Szemantikailag nem tartom problémamentesnek, hogy egy belső topikból „külső/fenti” fókusz válhat. Nem az ellen van kifogásom, hogy egy plusz funkcionális kategória épül a DP fölé egy MP-keretben, hanem azt tartom kevésbé meggyőzőnek, hogy ez a topik címkét kapja. (iii) Ebben az összefüggésben az is említésre méltó, hogy bár az LFG-s szakirodalom alapvetően azt teszi fel, hogy a nominatívuszi birtokos és a datívuszi birtokos a magyar birtokos főnévi csoportokban ugyanazt a grammatikai funkciót hordozza, Chisarik & Payne (2003) amellett érvelnek, hogy a nominatívuszinak egyedi, főnévi csoporton belüli funkciója van (NCOMP), míg a datívuszi az alanyi funkciót hordozza (SUBJ). Az LFG argumentumleképezési elvrendszerében mindkét funkciót ugyanazzal a jegypárral jellemzik [–o, –r], és felteszik, hogy az a különbség közöttük, hogy az utóbbi diskurzusorientált [+d], míg az előbbi nem [–d]. Laczkó (2004)-ben részletes és több szempontú kritikáját adom ennek a megközelítésnek, és az egyik ellenérvem éppen az, hogy nem látom elvi szempontból megalapozottnak és empirikusan bizonyított-nak ezt diskurzusdimenziós különbségtételt a két kifejezéstípus között.

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

a leíró megközelítést. A Szerzőpáros egy szinttel feljebb, a DP-héjba teszi azokat a fej utáni módosítókat, amelyek nem megszorító értelműek. Én ezt a kérdéskört Laczkó (2002)-ben járom körül az LFG talaján állva, részletesen összehasonlítva a két felfogást. Bartos (2000)-rel egyetértve én is amellet érvelek, hogy a fej után előforduló összetevők a teljes DP-hez vannak jobbról hozzátartozva. Az előző részben mondottak szellemében továbbra is ezt a megoldást gondolom a legcélszerűbbnek egy LFG-s keretben. Azt teszem fel, hogy a fent említett mindhárom bővítménytípus a DP-hez van csatolva,²⁵ ahogyan azt (33) ábrázolja.²⁶

Azt kell még szabályba foglalni az LFG formanyelvén, hogy szintaktikai síkon a komplementumok és a megszorító módosítók tetszőleges sorrendben csatolódhatnak a DP-hez, és nekik meg kell előzniük a nem megszorító módosítókat.²⁷

7 Összegzés

Tanulmányomban LFG-s perspektívából áttekintettem a legfontosabb szerkezeti és funkcionális sajátosságait Alberti & Farkas (2018a,b) és Farkas & Alberti (2018a,b) főnévcsoport-elemzésének. Több alkalommal is hangsúlyoztam, hogy a Szerzőpáros nagy alaposággal hozott létre egy átfogó, ugyanakkor a legapróbb empirikus részleteket is szisztematikusan körüljáró, példaanyaggal bőségesen alátámasztott leíró nyelvtani megközelítést, amelyre bármilyen elméleti indíttatású nyelvész bizalommal támaszkodhat. A Szerzőpáros által kidolgozott leírásnak csupán három elemére vonatkozóan fogalmaztam meg kritikai észrevételt. Ezekben az esetekben a Szerzőpáros maga is hangsúlyozza, hogy nyitott kérdésekről van szó, és ők egy bizonyos megoldás mellett döntöttek, de az elméleti nyelvész döntésére bízzák, hogy ő az általa használt modellben milyen irányban indul el egy elemzés kidolgozása során. Ennek ellenére rámutattam (és az alábbiakban összefoglalom), hogy az elméletfüggetlenség talaján szerencsésebb leíró nyelvtani jellemzését adhatták volna a magyar főnévi csoportok három sarkalatos tulajdonságának.

A Szerzőpárosnak az NP-magon belüli, fej előtti komplementum pozíciójáról megállapítottam, hogy azt a típust, amelyet ők maguk is összetételszerűként jellemeznek, szerencsésebb lett volna úgy is kezelni, és a fej előtti elemet az összetétel első tagjának, és nem egy külön komplementum pozíció betöltőjének tekinteni. Ezután vázlatosan bemutattam, hogy az én korábbi

²⁵ Az LFG-nek a chomskyánus irányzaténál jóval megengedőbb összetevős szerkezeti szabályrendszere a teljesen lapos, több elemű csatolást és a bináris csatolást egyaránt megengedi. (33)-ban én az előbbi változatot modelleltem.

²⁶ Érdemes összevetni (33)-at (29)-cel az 5. részből.

²⁷ Ezt a sorrendi előírást például egy *f*-megelőzési (*f-precedence*) megszorítás formájában ragadhatjuk meg az LFG-ben. Ezekbe a részletekbe itt nincs módomban belemenni. Az *f-precedence*-ről lásd például Bresnan et al. (2016)-ot.

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

LFG-s elemzésem továbbra is jól alkalmazható a Szerzőpáros által nyújtott leírásban szereplő konstrukciótípusok kezelésére.

A Szerzőpáros rendszerében az NP-magon belüli, fej előtti módosító pozíciót adjunktumok és jelzősített oblikvuszi argumentumok is betölthetik. Megközelítésük leíró természete miatt nekik nem kellett azzal foglalkozniuk, hogy hogyan mehet végbe egy argumentum jelzősítése. Én ezzel kapcsolatban először megjegyeztem, hogy nincs tudomásom kellően kidolgozott chomskyánus elemzésről, majd felvillantottam az én korábbi LFG-s megoldásomat, amely megítélésem szerint továbbra is tartható.

A főnévi fej utáni elemekre vonatkozóan a holland leíró nyelvtani előzmény, a Szerzőpáros és É. Kiss (2000, 2009) felfogásával szemben, Szabolcsi (1994)-gyel és Bartos (2000)-rel egyetértve, Laczkó (2002) alapján továbbra is úgy gondolom, hogy ezeket a komplementumokat, megszorító és nem-megszorító módosítókat célszerűbb a teljes DP-hez csatolni jobbról. Ezt a megközelítést Hegedűs (2022) nyelvtörténeti adatai is erőteljesen támogatják.

Köszönetnyilvánítás

A tanulmány megjelenését a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kara támogatta a 20736B800 számon regisztrált *Elméleti és kísérletes nyelvészeti kutatások* című kutatási pályázat keretében.

Irodalom

- Alberti, G. & Farkas, J. (2018a): Derivation of nouns In: Alberti, G. & Laczkó, T. (eds.): *Syntax of Hungarian. Nouns and Noun Phrases. Volumes 1 and 2*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 191–630. <https://doi.org/10.5117/9789462982703>
- Alberti, G. & Farkas, J. (2018b): Modification. In: Alberti, G. & Laczkó, T. (eds.): *Syntax of Hungarian. Nouns and Noun Phrases. Volumes 1 and 2*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 775–895. <https://doi.org/10.1515/9789048532759-004>
- Alberti, G. & Laczkó, T. (eds.) (2018): *Syntax of Hungarian. Nouns and Noun Phrases. Volumes 1 and 2*. Amsterdam: Amsterdam University Press. <https://doi.org/10.5117/9789462982703>
- Baker, M. (1988): *Incorporation: A Theory of Grammatical Function Changing*. Chicago, Ill.: University of Chicago Press.
- Balogh, J. (2000): A főnév. In: Keszler, B. (ed.): *Magyar grammatika*. Budapest: Tankönyvkiadó, 127–174.
- Bartos, H. (2000): Az inflexiós jelenségek szintaktikai háttere. In: Kiefer, F. (ed.): *Strukturális magyar nyelvtan 3. Morfológia*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 653–762.
- Börjars, K., Nordlinger, R. & Sadler, L. (2019): *Lexical-Functional Grammar: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316756584>
- Bresnan, J. (ed.) (1982a): *The Mental Representation of Grammatical Relations*. Cambridge, Mass.: The MIT Press.
- Bresnan, J. (1982b): The passive in lexical theory. In: Bresnan, J. (ed.): *The Mental Representation of Grammatical Relations*. Cambridge, Mass.: The MIT Press, 3–86.
- Bresnan, J., Asudeh, A., Toivonen, I. & Wechsler, S. (2016): *Lexical-Functional Syntax*. 2nd Edition. Oxford: Blackwell. <https://doi.org/10.1002/9781119105664>

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

- Broekhuis, H. & Dikken, M. den (2012): *Syntax of Dutch. Nouns and Noun Phrases. Volume 2*. Amsterdam: Amsterdam University Press. <https://doi.org/10.1017/9789048517602>
- Butt, M. & King, T. H. (eds.) (2003): *Nominals: Inside and Out*. Stanford, Calif.: CSLI Publications.
- Chisarik, E. & Payne, J. (2003): Modelling possessor constructions in LFG: English and Hungarian. In: Butt, M. & King, T. H. (eds.): *Nominals: Inside and Out*. Stanford, Calif.: CSLI Publications, 181–199.
- Dalrymple, M., Lowe, J. J. & Mycock, L. (2019): *The Oxford Reference Guide to Lexical Functional Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/oso/9780198733300.001.0001>
- Dékány, É. (2011): *A Profile of the Hungarian DP. The Interaction of Lexicalization, Agreement and Linearization with the Functional Sequence*. PhD Dissertation, University of Tromsø.
- Dikken, M. den (1999): On the structural representation of possession and agreement. The case of (anti-)agreement in Hungarian possessed nominal phrases. In: Kenesei, I. (ed.): *Crossing Boundaries*. Amsterdam: John Benjamins, 137–178. <https://doi.org/10.1075/cilt.182.10dik>
- É. Kiss, K. (2000): The Hungarian noun phrase is like the English noun phrase. In: Kenesei, I. & Alberti, G. (eds.): *Approaches to Hungarian. Volume 7. Papers from the Pécs Conference*. Szeged: JATE Press, 119–149.
- É. Kiss, K. (2002): *The Syntax of Hungarian*. Cambridge: Cambridge University Press.
<https://doi.org/10.1017/CBO9780511755088>
- É. Kiss, K. (2009): Is free postverbal order in Hungarian a syntactic or a PF phenomenon? In: Erteschik-Shir, N. & Rochman, L. (eds.): *The Sound Pattern of Syntax*. Oxford and New York: Oxford University Press, 53–71.
<https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199556861.003.0004>
- É. Kiss, K. & Hegedűs, V. (2021): *Syntax of Hungarian: Postpositions and Postpositional Phrases*. Amsterdam: Amsterdam University Press. <https://doi.org/10.1515/9789048544608>
- Falk, Y. N. (2001): *Lexical-Functional Grammar. An Introduction to Parallel Constraint-Based Syntax. CSLI Lecture Notes 126*. Stanford, Calif.: CSLI Publications.
- Farkas, J. & Alberti, G. (2018a): Characterization. In: Alberti, G. & Laczkó, T. (eds.): *Syntax of Hungarian. Nouns and Noun Phrases. Volumes 1 and 2*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 5–151. <https://doi.org/10.1515/9789048532742-005>
- Farkas, J. & Alberti, G. (2018b): Complementation. In: Alberti, G. & Laczkó, T. (eds.): *Syntax of Hungarian. Nouns and Noun Phrases. Volumes 1 and 2*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 662–775. <https://doi.org/10.1515/9789048532759-003>
- Forst, M., King, T. H. & Laczkó, T. (2010): Particle verbs in computational LFGs: Issues from English, German, and Hungarian. In: Butt, M. & King, T. H. (eds.): *Proceedings of the LFG'10 Conference*. Stanford, Calif.: CSLI Publications, 228–248.
- Halle, M. & Marantz, A. (1993): Distributed morphology and the pieces of inflection. In: Hale, K. & Keyser, S. J. (eds.): *The View from Building 20. Essays in Linguistics in Honor of Sylvain Bromberger. Current Studies in Linguistics*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 111–176.
- Halle, M. & Marantz, A. (1994): Some key features of distributed morphology. *Papers on Phonology and Morphology. MIT Working Papers in Linguistics 21*. Cambridge, Mass.: MIT Press, 275–288.

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
 Debreceni Egyetemi Kiadó
 DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

- Hegedűs, V. (2022, megj. e.): The rise of the modifier suffix *-i* with PPs. In: Bartos, H., Dikken, M. den, Bánréti, Z. & Váradí, T. (eds.): *Boundaries Crossed, at the Interfaces of Morpho-syntax, Phonology, Pragmatics and Semantics. Studies in Natural Language and Linguistic Theory. Volume 94*. Springer, Cham.
- Kenesei, I. (2005): Nonfinite clauses in derived nominals. In: Piñón, C. & Siptár, P. (eds.): *Approaches to Hungarian. Volume 9. Papers from the Düsseldorf Conference*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 159–186.
- Kenesei, I. (2014): On a multifunctional derivational affix. *Word Structure 7*, 214–239.
<https://doi.org/10.3366/word.2014.0066>
- Kenesei, I. (2015): A főnévi módosító és az *-i* módosító: két új kategória bemutatása. *Nyelvtudományi Közlemények 111*, 65–85.
- Kenesei, I. (2018): General introduction. In: Alberti, G. & Laczkó, T. (eds.): *Syntax of Hungarian. Nouns and Noun Phrases. Volumes 1 and 2*. Amsterdam: Amsterdam University Press, xi-xxii. <https://doi.org/10.1515/9789048532742-002>
- Keszler, B. (ed.) (2000): *Magyar grammatika*. Budapest: Tankönyvkiadó.
- Kiefer, F. (ed.) (2000): *Strukturális magyar nyelvtan 3. Morfológia*. Budapest: Akadémiai Kiadó.
- Komlósy, A. (2001): *A lexikai-funkcionális grammatika mondattanának alapfogalmai*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Laczkó, T. (1995a): *The Syntax of Hungarian Noun Phrases: A Lexical-Functional Approach. Metalinguistica 2*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Laczkó, T. (1995b): On the status of *való* in adjectivalized constituents in Hungarian NPs. In: Kenesei, I. (ed.): *Approaches to Hungarian. Volume 5*. Szeged: JATE, 125–152.
- Laczkó, T. (2000): Az ige argumentumszerkezetét megőrző főnévképzés. In: Kiefer, F. (ed.): *Strukturális magyar nyelvtan 3. Morfológia*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 293–407.
- Laczkó, T. (2002): The structure of Hungarian DPs revisited. In: Kenesei, I. & Siptár, P. (eds.): *Approaches to Hungarian. Volume 8. Papers from the Budapest Conference*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 61–80.
- Laczkó, T. (2003): On oblique arguments and adjuncts of Hungarian event nominals. In: Butt, M. & King, T. H. (eds.): *Nominals: Inside and Out*. Stanford, Calif.: CSLI Publications, 201–234.
- Laczkó, T. (2004): Grammatical functions, LMT, and control in the Hungarian DP revisited. In: Butt, M. & King, T. H. (eds.): *Proceedings of the LFG'04 Conference*. Stanford, Calif.: CSLI Publications, 313–333.
- Laczkó, T. (2008): A relációs főnevek. In: Kiefer, F. (ed.): *Strukturális magyar nyelvtan 4. A szótár szerkezete*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 323–503.
- Laczkó, T. (2009): On the *-Ás* suffix: Word formation in the syntax? *Acta Linguistica Hungarica 56*, 23–114. <https://doi.org/10.1556/ALing.56.2009.1.2>
- Laczkó, T. (2013): Hungarian particle verbs revisited: Representational, derivational and implementational issues from an LFG perspective. In: Butt, M. & King, T. H. (eds.): *Proceedings of the LFG'13 Conference*. Stanford, Calif.: CSLI Publications, 377–397.
- Laczkó, T. (2021): *Lexicalizing Clausal Syntax: The Interaction of Syntax, the Lexicon and Information Structure in Hungarian. Current Issues in Linguistic Theory*. Amsterdam: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/cilt.354>
- Laczkó, T. & Rákosi, Gy. (2008–2013): *HunGram. An XLE Implementation*. Implemented grammar, University of Debrecen.

Laczkó Tibor:

A magyar főnévi csoport szerkezeti és funkcionális jellemzőinek egy átfogó leírásáról lexikalista perspektívából
Argumentum 18 (2022), 364–391
Debreceni Egyetemi Kiadó
DOI: 10.34103/ARGUMENTUM/2022/21

- Laczkó, T. & Rákosi, Gy. (2011): On particularly predicative particles in Hungarian. In: Butt, M. & King, T. H. (eds.): *Proceedings of the LFG'11 Conference*. Stanford, Calif.: CSLI Publications, 299–319.
- Medve, A. (2001): A főnévi csoport ürügyén. In: Andor, J., Szűcs, T. & Terts, I. (eds.): *Színes eszmék nem alszanak ... Szépe György 70. születésnapjára*. Pécs: Lingua Franca Csoport, 807–818.
- Szabolcsi, A. & Laczkó, T. (1992): A főnévi csoport szerkezete. In: Kiefer, F. (ed): *Strukturális magyar nyelvtan. 1. kötet. Mondattan*. Budapest: Akadémiai Kiadó, 179–298.
- Szabolcsi, A. (1994): The noun phrase. In: Kiefer, F. & É. Kiss, K. (eds.): *The Syntactic Structure of Hungarian*. New York: Academic Press, 179–274.
https://doi.org/10.1163/9789004373174_004

Laczkó Tibor
Károli Gáspár Református Egyetem
Anglisztika Intézet
1146 Budapest
Dózsa György út 25-27.
laczko.tibor@kre.hu